

Saimaan ammattikorkeakoulu
Hotelli- ja ravintola-ala Imatra
Hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon koulutusohjelma
Ravintola-alan liikkeenjohto

Elina Kuusisto

Alkoholilain kokonaisuudistus – ravintoloiden toiminta alkoholilain uudistuksen jälkeen

Tiivistelmä

Elina Kuusisto

Alkoholilain kokonaisuudistus – ravintoloiden toiminta alkoholilain uudistuksen jälkeen, 48 sivua, 3 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu

Hotelli- ja ravintola-ala Imatra

Hotelli- ja ravintola-ala

Ravintolatoiminnan liikkeenjohto

Opinnäytetyö 2015

Ohjaaja: lehtori Jarmo Kemppinen, Saimaan ammattikorkeakoulu

Tutkimuksen tarkoituksena oli kerätä tietoa Suomen alkoholilain kokonaisuudistuksesta ja sen vaikutuksista ravintoloiden toimintaan sekä yleisesti ravintolakulttuuriin Suomessa. Idea opinnäytetyön aiheesta sai alkunsa jo syksyllä 2012, kun alkoholilain kokonaisuudistusta oli alettu suunnitella. Opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimi Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa Ry, joka antoi teoriaosuutta varten materiaaleja sekä kertoi alkoholilain kokonaisuudistuksen etenemisestä. Opinnäytetyö toteutettiin ilman virallista toimeksiantajaa.

Teoriaosuuden tiedot hankittiin pääasiassa Suomen laista, internetistä sekä aiheeseen liittyvästä kirjallisuudesta. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena Webropol –kyselyn ja haastatteluiden avulla. Webropol –kyselyt lähetettiin sähköpostitse eri ravintoloihin ympäri Suomea. Haastattelut sovittiin ravintola-alan yrittäjien kanssa puhelimitse ja sähköpostitse. Haastattelut toteutettiin Lappeenrannassa ja Helsingissä.

Tutkimuksen tulokset osoittivat, että ravintola-alan toimijat olivat ehdottomasti alkoholilain kokonaisuudistuksen kannalla. Vastaajat olivat kuitenkin hyvin erilaisen kokonaisuudistuksen kannalla kuin hallituksen tämän hetkinen esitys on. Tutkimuksessa ilmeni, että alkoholilainsäädäntöä pidetään hyvin vanhanaikaisena ja siihen toivottiin uudistuksia, jotka tukisivat ravintola-alan yrittäjyyttä ja lähentäisivät suomalaista ravintolakulttuuria eurooppalaisen ravintolakulttuurin kanssa. Haastatteluiden sekä kyselylomakkeiden tulosten mukaan suurin osa tutkimukseen osallistuneista lieventäisi alkoholilain säädäntöä.

Asiasanat: alkoholilaki, alkoholilain historia, alkoholilain kokonaisuudistus

Abstract

Elina Kuusisto

Reforming the Finnish Alcohol Law – Effect on the Restaurant Business after the Reforming, 48 pages, 3 appendices

Saimaa University of Applied Sciences

Faculty of Tourism and Hospitality, Imatra

Degree programme in Tourism and Hospitality Management

Restaurant Management

Bachelor's Thesis 2015

Instructor: Mr Jarmo Kemppinen, Lecturer, Saimaa University of Applied Sciences

The objective of the study was to find out how the reforming of the Finnish alcohol law will affect the restaurant business in Finland. The study started already in autumn 2012 when Finnish government announced that the Finnish alcohol law should be reformed. The study was made in co-operation with Finnish Hospitality Association MaRa. There was not actual commissioner involved in this study.

The information was gathered from Finnish law, literature and Internet mostly. The data for this thesis were collected via Webropol –survey and with interviews. Webropol –survey was sent via e-mail and the interviews were planned collaborating with restaurant owners and supervisors. The interviews were held in Lappeenranta and Helsinki.

The results of the study show that Finnish restaurant workers and entrepreneurs want to update Finnish alcohol law. Most of the respondents of the inquiry want that the Finnish alcohol law will be changed and made more in the European way. Based on findings the Finnish restaurant business will be changing in the near future. Further study is required to get more reliable information from the restaurant business.

Keywords: Finnish alcohol law, history of Finnish alcohol law, reforming of the Finnish alcohol law

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Suomen alkoholilain historia	7
2.1 Kieltolaki 1919 - 1932	7
2.2 Väkijuomalaki 1932 - 1969	8
2.3 Alkoholilaki ja keskiolutlaki 1969 - 1994	9
2.4 Nykyinen alkoholilaki 1995 -	10
3 Nykyinen alkoholilaki 1995 -	12
3.1 Alkoholilaki 33 § Mainonnan sääntely	14
3.2 Laki alkoholijuomaverosta	19
3.3 Jatkoaikaluvat	24
4 Alkoholilain uudistusehdotukset	26
4.1 Alkoholimainonta	28
4.2 Alkoholiverotus	29
4.3 Jatkoaikaluvat	30
5 Tutkimus	31
5.1 Tutkimusaineiston keräys ja analysointi	32
5.2 Tutkimuksen luotettavuus	32
6 Tutkimustulokset	33
6.1 Webropol –kyselyn tulokset	34
6.2 Haastatteluiden purku	38
6.3 Yhteenveto	40
7 Johtopäätökset	40
8 Tutkimuksen arviointi	42
Kuvat	44
Lähteet	45

Liitteet

Liite 1	Haastattelulomake
Liite 2	Kyselylomake Webropol
Liite 3	Webropol –kyselyn saatekirje

1 Johdanto

Alkoholilain kokonaisuudistus alkoi keväällä 2012 sosiaali- ja terveysministeriön, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle, Valviralle antamasta toimeksiannosta. Toimeksiantona oli selvittää kuinka, elinkeinot näkevät lain uudistuksen. Alkoholilain kokonaisuudistus oli tarkoitus toteuttaa hallituskaudella 2011 - 2015, lain uudistusta lykättiin kuitenkin seuraavalle hallituskaudelle.

Alkoholilain tarkoituksena on ehkäistä alkoholista aiheutuvia sosiaalisia, terveydellisiä ja yhteiskunnallisia haittoja¹. Opinnäytetyöni käsittelee suunnitteilla olevaa Suomen alkoholilain kokonaisuudistusta, ja kuinka uudistus tulisi läpi mentyään vaikuttamaan ravintoloiden toimintaan. Alkoholilainsäädäntö on kautta historian ollut mielipiteitä herättävä aihe. Tutkimuksen tarkoituksena on saada uutta tietoa ravintola-alan elinkeinolta alkoholilain kokonaisuudistuksesta ja sen mahdollisista vaikutuksista elinkeinoon. Lisäksi tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa MaRa ry:lle, jotta he voivat viedä viestiä eduskunnalle elinkeinon mielipiteestä alkoholilain kokonaisuudistukseen liittyen.

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui laadullinen tutkimus eli kvalitatiivinen tutkimus, koska tavoitteena on löytää uutta tietoa eikä todistaa jo olemassa olevaa teoriaa. Tutkimuksessa tutkitaan alkoholilain kokonaisuudistuksen mahdollisia vaikutuksia ravintoloiden toimintaan. Opinnäytetyön tavoitteena on kerätä ravintola-alan yrittäjiltä ja esimiehiltä tietoa, kuinka he näkevät alkoholilain kokonaisuudistuksen mahdollisesti vaikuttavan ravintoloiden toimintaan Suomessa. Tutkimuksella halutaan saada todellinen kuva alkoholilain kokonaisuudistuksen vaikutuksista ravintola-alaan ja ravintolakulttuuriin Suomessa.

Opinnäytetyön aihe on erittäin ajankohtainen ja mielenkiintoinen. Aihe on myös herättänyt paljon keskustelua etenkin mediassa vuoden 2015 alussa. Tämä opinnäytetyö tulee hyödyntämään ravintola-alan elinkeinoelämää, ja tässä tehtyä tutkimusta on mahdollista hyödyntää suuremmalle joukolle, jotta tuloksista saadaan luotettavia. Tutkimuskysymyksiksi nousi kolme kysymystä: Kuinka ravintola-alan toimijat näkevät alkoholilain kokonaisuudistuksen? Kuinka alkoholi-

---

¹ Alkoholilaki 8.12.1994/1143. 1 §. Suomen laki [online] [viitattu 19.5.2015] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143#L4>

lain kokonaisuudistus tulisi läpi mentyään vaikuttamaan ravintola-alaan? Miten ravintola-alan toimijat uudistaisivat alkoholilakia?

Tutkimus toteutetaan Webropol –kyselyn ja haastatteluiden avulla. Linkki Webropol –kyselyyn lähetetään 100:aan Suomessa sijaitsevaan ravintolaan saatekirjeen kera. Lisäksi haastatellaan 5:ttä ravintola-alan esimiestä ja/tai yrittäjää. Haastatteluista sovitaan puhelimitse tai sähköpostin välityksellä. Kyselyn vastausaika on kaksi viikkoa, mikäli aika ei riitä, jatketaan kyselyn voimassaoloa viikolla. Kyselyiden vastaukset ja haastatteluiden vastaukset analysoidaan omina kokonaisuuksinaan. Yhteenvedossa summataan yhteen kyselylomakkeiden sekä haastatteluiden tulokset.

Opinnäytetyön toisessa luvussa käsitellään Suomen alkoholilain historiaa ja siihen vaikuttaneita tekijöitä. Luvussa 3 käsitellään Suomen nykyistä alkoholilakia, joka on ollut voimassa vuodesta 1995 asti. Luvun sisältö keskittyy kuitenkin opinnäytetyön kannalta alkoholilain oleellisiin kohtiin, kuten esimerkiksi lain yleisiin säännöksiin ja mainontaan. Lisäksi luvussa käsitellään jatkoaikalupien nykyistä lakia sekä alkoholiverolakia. Luku 4 keskittyy hallituksen esitykseen alkoholilain kokonaisuudistuksesta. Viidennessä luvussa käsitellään tarkemmin tutkimusta, tutkimusmenetelmiä sekä tutkimuskysymyksiä. Kuudennessa luvussa analysoidaan ja käydään läpi tutkimuksen tuloksia. Luku 7 nivoo yhteen opinnäytetyön tutkimuksen tulokset sekä mahdolliset kehitysehdotukset. Luvussa 8 arvioidaan tutkimuksen onnistumista sekä tutkimuksen mahdollisuutta toteutua jatkossa.

2 Suomen alkoholilain historia

Kautta aikojen Suomessa on nautittu alkoholijuomia esimerkiksi 1500-luvulla olut oli suuressa suosiossa ja 1800-luvulla kotipolttoinen paloviina, jonka valmistus kiellettiin vuonna 1866². Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan kuitenkin Suomen alkoholilain lähihistoriaa, jonka voidaan katsoa alkaneen vuodesta 1919, jolloin kieltolaki astui voimaan. Opinnäytetyö ei keskity alkoholilain historiaan, mutta saadakseen kokonaisvaltaisen kuvan Suomen alkoholilain säädännöstä, sen perusteista ja siihen vaikuttaneista tekijöistä historian tarkastelu on tärkeää.

Martti Häikiö on kirjoittanut teoksessa Alkon historia Suomen alkoholilain säädännöstä ja Alkon 75-vuotisesta historiasta. Vaikka Häikiö käsittelee asiaa Alko Oy:n näkökulmasta, on teoksessa käsitelty historiaa laajemmin. Häikiö on jakanut teoksessaan Suomen alkoholilain historian neljään eri aikakauteen. Seuraavassa kerrotaan näiden neljän kauden erityispiirteistä sekä niiden vaikutuksesta Suomen nykyiseen alkoholilainsäädäntöön.³

2.1 Kieltolaki 1919 - 1932

Kieltolaki tuli voimaan Suomessa 1.6.1919. Tämä tarkoitti sitä, ettei Suomessa saanut valmistaa, myydä eikä anniskella alkoholijuomia, jotka sisälsivät yli 2 tilavuusprosenttia alkoholia. Myöskään alkoholijuomien tuonti eikä vienti ollut mahdollista kieltolain aikaan Suomessa. Alkoholituotteita ei saanut käyttää muuhun kuin lääkinnällisiin, tieteellisiin tai teknillisiin tarkoituksiin ja lisäksi kirkollisviinit olivat sallittuja. Alkoholipitoisten aineiden valmistuksesta ja maahan-tuonnista vastasi yksin Suomen valtio.⁴

Kieltolailla on edelleen suuri vaikutus suomalaiseen alkoholipolitiikkaan etenkin valtion omistaman Alko oy:n muodossa, joka on saanut alkunsa vuonna 1932

---

² Häikiö 2007, s. 51-55

³ Häikiö 2007, s. 63- 65

⁴ Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Arviomuistio alkoholilain uudistamistarpeista [verkkodokumentti]. Helsinki. [viitattu 15.4.2015]. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6556944&name=DLFE-27211.pdf

kun kieltolaki kumottiin ja alkoi väkijuomalain aika. Kieltolaki purettiin vuonna 1932, jonka jälkeen alkoholijuomien valmistuksesta, tuonnista, viennistä, tukku- ja vähittäismyynnistä vastasi yksinoikeudella Suomen valtion kokonaan omistama Oy Alkoholiliike Ab, tunnetaan nykyisin Alko Oy:nä, aina vuoteen 1968 asti.⁵

Kieltolakia kutsuttiin ihmisten keskuudessa ”kiertolaiksi” sillä alkoholia käytettiin yleisesti myös kieltolain aikana. Useissa ravintoloissa sai terästettyä teetä ja viinan salakuljetus rehotti. Viranomaistahotkaan eivät täysin noudattaneet kieltolakia ja alkoholin käyttö kasvoi Suomessa. Kieltolaki ajoi ihmiset salakuljetuksen pariin sekä käyttämään viinoja mietojen alkoholijuomien sijasta. Kieltolain kaatumisen keskeisimpinä syinä pidetään sen tehottomuutta ja pula-ajan saapumista Suomeen. Kieltolain lopulla Suomen valtio näki tilaisuuden saada alkoholista verotuloja Suomeen, jolla voitaisiin helpottaa pula-ajan ahdinkoa. Näin ollen Suomen valtio sääti väkijuomalain, joka astui voimaan 5.4.1932.⁶

2.2 Väkijuomalaki 1932 - 1969

Kieltolain kaaduttua 5.4.1932 alkoi väkijuomalain aika, jolloin aukesivat Suomen 48 ensimmäistä Alkoa. Suomen valtion omistama Oy Alkoholiliike Ab perustettiin vuonna 1932 vastaamaan alkoholijuomien valmistuksesta, tuonnista, viennistä sekä tukku- ja vähittäismyynnistä. Oy Alkoholiliike Ab:n tarkoituksena oli kerätä verotuloja Suomen talouden elvyttämiseksi, valvoa ja ohjailla alkoholin kokonaiskulutusta sekä minimoida alkoholin haittoja. Oy Alkoholiliike Ab hoiti myös alkoholiin liittyviä viranomaistehtäviä, kuten esimerkiksi päätti juomien hintahaitareista, anniskeluluvista sekä vähittäismyyntiluvista.

Väkijuomalain aikana 1932 - 1968 alkoholijuominen saanti maaseudulla ei kuitenkaan ollut mahdollista, sillä alkoholijuomien myynti ja anniskelu oli sallittua vain kaupungeissa ja kauppaloissa. Näin ollen kieltolain voidaan ajatella jatku-

---

⁵ Sosiaali- ja terveysministeriö 2013. Arviomuistio alkoholilain uudistamistarpeista [verkkodokumentti]. Helsinki. [viitattu 20.4.2015]. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6556944&name=DLFE-27211.pdf

⁶ Seppälä, L. 2012 Kun kansa kiersi kieltolakia. Maailman historia [verkkolehti] Nro 5/2012 [viitattu 27.4.2015] Saatavissa: <http://maailmanhistoria.net/artikkelit/kun-kansa-kiersi-kieltolakia/>

neen maaseuduilla aina vuoteen 1968 saakka, jolloin alkoholilainsäädäntöä seuraavan kerran muutettiin. Alkoholijuomien ostoihin määrättiin jo väkijuomalain aikana ikärajat, joilla estettiin alaikäisiä nauttimasta alkoholijuomia. Vuosina 1932 - 1968 ikärajat olivat vähittäismyynnissä 21 vuotta ja anniskelussa 18 vuotta. Näitä ikärajoja on osittain sittemmin muutettu vuonna 1969.⁷

2.3 Alkoholilaki ja keskiolutlaki 1969 - 1994

Vuodesta 1969 voidaan katsoa alkaneen nykyisen alkoholilain ja keskiolutlain aika, joka kesti aina vuoteen 1995 kun Suomi liittyi EU:n jäseneksi. Vuonna 1969 alkoholilaki koki suuria muutoksia. Suurimmat muutokset alkoholilaissa vuonna 1969 olivat oluen myynnin salliminen vähittäiskaupoissa sekä Alkojen ja anniskeluravintoloiden perustaminen maaseuduille. Lisäksi uuden alkoholilain myötä tuli muutoksia ikärajoihin seuraavasti: mietojen alkoholijuomien vähittäismyynnin ikäraja laskettiin 18 vuoteen ja väkevien juomien ikäraja 20 vuoteen. Myös Alkon myymälöiden aukioloajat pitenivät alkoholilain muutoksen myötä. Keskiolutlain tullessa voimaan sallittiin enintään 4,7 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävän oluen myynti ja anniskelu kaupoissa ja ravintoloissa.⁸

Vuonna 1969 tapahtuneiden muutosten myötä alkoholin kokonaiskulutus kasvoi rajusti. Alkoholin saatavuutta oli parannettu huomattavasti, joka näkyi suoraan kokonaiskulutuksen kasvuna. Pelkästään oluen kulutus nousi 125 prosenttia vuonna 1969 ja vuosina 1969-1974 väkevien juomien kulutus kasvoi 90 prosenttia. Kulutuksen kasvu ylitti kaikki ennusteet vuosina 1969 - 1970.⁹

---

⁷ Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Arviomuistio alkoholilain uudistamistarpeista [verkkodokumentti]. Helsinki. [viitattu 15.4.2015]. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6556944&name=DLFE-27211.pdf

⁸ Häikiö 2007, s 200-205 & Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Arviomuistio alkoholilain uudistamistarpeista [verkkodokumentti]. Helsinki. [viitattu 15.4.2015]. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6556944&name=DLFE-27211.pdf

⁹ Häikiö 2007, s. 204-207

2.4 Nykyinen alkoholilaki 1995 -

Nykyinen alkoholilaki sain muotonsa vuonna 1994 ja astui voimaan vuonna 1995 Suomen liittyttyä Euroopan talousalueeseen (ETA). Alkoholilakia on osittain muutettu vuoden 1994 jälkeen, mutta alkoholilain kokonaisuudistusta alettiin suunnitella vuonna 2012 pääministeri Jyrki Kataisen hallituskaudella. Keväällä 2012 sosiaali- ja terveysministeriö antoi sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle Valviralle toimeksiannon, jossa Valviran tuli selvittää kuinka elinkeinot näkivät alkoholilain kokonaisuudistuksen.¹⁰

Vuoden 1995 alkoholilain uudistuksen taustalla oli Suomen liittyminen Euroopan talousalueeseen ja sen vaatimat muutokset monopolioikeuksiin, joita Oy Alko Ab oli vuoteen 1995 asti pitänyt itsellään. Näin ollen uudistuksen keskeisenä lähtökohtana oli Oy Alko Ab:n monopolioikeuksien purkaminen vähittäismyyntiä lukuun ottamatta. Uudistuksen tavoitteena oli sopeuttaa lainsäädäntö ja alkoholijärjestelmä ETA-sopimuksen mukaiseksi vaarantamatta järjestelmän keskeisiä ja Suomelle tärkeitä sosiaali- ja terveystaloudellisia lähtökohtia. Toinen vuoden 1995 alkoholilainsäädännön keskeisistä uudistuksista liittyi Alkon viranomais-tehtävien poistamiseen ja siirtämiseen sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen.¹¹

Vuoteen 1995 asti Alko Oy on toiminut viranomaisvalvojana alkoholijuomien valmistukseen, hinnoitteluun, vientiin, tuontiin, anniskeluun, vähittäis- ja tukkumyyntiin liittyen. Alkon monopoliasema on ollut huomattava vuodesta 1932 aina vuoteen 1995 saakka. Kuten edellä on mainittu Alko Oy:llä olleet viranomais-tehtävät siirrettiin alkoholilain uudistuksen myötä sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen tuotevalvontakeskukselle. Myös lääninhallitukset saivat oman tehtävänsä alkoholilain uudistuksessa. Lääninhallitukset toimivat valvovina eliminä keskioluen vähittäismyyntissä sekä anniskeluun liittyvissä viranomais-tehtävis-

---

¹⁰ Hallituksen esitys 119/1994. Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilain ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Suomen Laki [online] [viitattu 20.4.2015] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1994/19940119>

¹¹ Vainikainen & Linhala (toimittajat) 1995, s. 7.

sä. Lainsäädäntöön liittyvät tehtävät siirrettiin vuoden 1995 alkoholilain kokonaisuudistuksessa sosiaali- ja terveystieteiden viranomaisille.¹²

---

¹² Hallituksen esitys 119/1994. Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilain ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Suomen Laki [online] [viitattu 20.4.2015] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1994/19940119>

3 Nykyinen alkoholilaki 1995 -

Suomen alkoholilaki on pysynyt lähes muuttumattomana vuodesta 1995 aina tähän päivään asti. Alkoholilain tavoitteet ovat kautta aikojen olleet samat kuin vuonna 1932 annetussa väkijuomalaissa. Alkoholilain ensisijaisena tarkoituksena on alkoholista aiheutuvien sosiaalisten, terveydellisten ja yhteiskunnallisten haittojen ehkäiseminen ja torjunta. Hallituksen esityksen 119/1994 mukaan alkoholilainsäädäntö pohjautuu ja on pohjautunut jo väkijuomalaista lähtien alkoholimonopolille. Monopoliasema on perustunut kahdelle periaatteelle. Toinen on jo aiemmin mainittu alkoholihaittojen minimointi ja toinen on yksityisen taloudellisen eduntavoittelun estäminen alkoholin valmistamisessa ja myymisessä.¹³

Kuten aiemmin on mainittu ennen vuotta 1995 Suomen valtion omistamalla alkoholiyhtiöllä, Oy Alko Ab:llä, oli täysimonopoliasema alkoholituotteissa. Oy Alko Ab määritteli alkoholijuomien hinnat niin anniskelussa kuin tukku- ja vähittäismyyntissä, myönsi anniskeluluvat yhteistyössä kunnan ja joissain tapauksissa sosiaali- ja terveysministeriön kanssa sekä vastasi alkoholijuomien ja väkiviinan valmistuksesta, tuonnista ja viennistä. Näin suurta monopoliasemaa ei ole ollut muualla Euroopassa eikä Pohjoismaissa. Alkoholilaki vaati perusteellista uudistamista Euroopan talousalueen jäsenyyden myötä. ETA-sopimuksen myötä ihmisten ja tavaroiden vapaa liikkuvuus helpottui ja kasvoi. Unohtamatta vapaan liikkuvuuden avaamia ulkomaisia markkinoita, jotka lisäsivät kilpailua kotimaisten ja ulkomaisten tuotteiden välillä. ETA-sopimuksen myötä oli selvää, että alkoholilakia oli radikaalisti muutettava varmistaakseen kotimaisen alkoholielinkeinon kilpailukyvyn ulkomaalaisiin yrityksiin nähden. Monopoliaseman purkaminen vähittäismyyntiä lukuun ottamatta oli hallituksen mukaan keino taa-
ta alkoholilain 1 §:ään asetettu tavoite.¹⁴

---

¹³ Vainikainen & Linhala (toimittajat) 1995, s. 7 & Hallituksen esitys 119/1994. Esitys eduskunnalle alkoholilaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Suomen Laki [online] [viitattu 20.4.2015] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1994/19940119>

¹⁴ Hallituksen esitys 119/1994. Esitys eduskunnalle alkoholilaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Suomen Laki [online] [viitattu 20.4.2015] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1994/19940119>

Alkoholilain 1 §:n mukaisesti lain tarkoituksena on ehkäistä alkoholista aiheutuvia terveydellisiä, sosiaalisia sekä yhteiskunnallisia haittoja alkoholin kulutusta ohjailemalla. 2 §:ssä kuvaillaan lain soveltamisalaa. Alkoholilakia sovelletaan alkoholia sisältäviin aineisiin, niiden valmistukseen sekä ulkomaan ja kotimaan kauppaan ja myyntiin. Lisäksi lakia sovelletaan alkoholia sisältävien aineiden hallussapitoon, kuljetukseen ja käyttöön sekä alkoholin mainontaan. Lakia ei sovelleta sellaisiin alkoholia sisältäviin aineisiin, jotka ovat lääkevalmisteita.¹⁵

Alkoholilain ensisijaisena tehtävänä on 1 §:n mukaan ohjata alkoholin kulutusta ja samalla ehkäistä alkoholin käytöstä aiheutuvia haittoja. Sosiaali- ja terveyspoliittinen perusta luo alkoholilain laatimiselle omat haasteensa. Alkoholihaittojen monitahoisuus sekä erilaiset ilmenemismuodot on määritelty hallituksen esityksessä 119/1994 haasteiksi alkoholilain tavoitteiden saavuttamiselle.¹⁶

Alkoholilaissa kerrotaan tarkasti käsitteet mitä erilaisilla laissa käytetyillä määritelmillä tarkoitetaan. Lain 3 §:ssä annetaan kehykset muun muassa seuraaville määritelmille:

- 1) Alkoholipitoinen aine on aine, joka sisältää alkoholia enemmän kuin 2,8 tilavuusprosenttia.
- 2) Denaturoiminen on alkoholia sisältävän aineen tekemistä juomakelvottomaksi.
- 3) Alkoholittomiksi juomiksi luokitellaan enintään 2,8 tilavuusprosenttia etanolia sisältävä juoma.¹⁷

Yllä olevien viitekehysten lisäksi alkoholia sisältäviin aineisiin kuuluvat myös lakia tulkittaessa alkoholijuomat, alkoholivalmisteet sekä väkiviina. Nämä on määritelty laissa seuraavasti:

---

¹⁵ Alkoholilaki 8.12.1994/1143. 1 § ja 2 §. Suomen laki [online] [viitattu 19.4.2015] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143#L4>

¹⁶ Hallituksen esitys 119/1994. Esitys eduskunnalle alkoholilaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Suomen Laki [online] [viitattu 20.4.2015] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1994/19940119>

¹⁷ Alkoholilaki 8.12.1994/1143. 3 §. Suomen laki [online] [viitattu 19.4.2015] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143#L4>

- 1) Alkoholijuoma saa sisältää enintään 80 tilavuusprosenttia etanolia, mikäli se on tarkoitettu nautittavaksi.
- 2) Mieto alkoholijuoma saa sisältää etanolia maksimissaan 22 tilavuusprosenttia.
- 3) Väkevän alkoholin tulee sisältää etanolia enemmän kuin 22 alkoholiprocenttia.
- 4) Väkiwiina sisältää enemmän kuin 80 prosenttia etanolia, mutta sitä ei ole denaturoitu.
- 5) Alkoholivalmiste on ainetta, joka sisältää alkoholia ja se voi olla denaturoitu.¹⁸

Hallituksen esitys alkoholilain 119/1994 kuvaa hyvin mitä laissa tarkoitetaan alkoholituotteilla ja mihin alkoholituotteisiin Suomen alkoholilaki liittyy. Hallituksen esityksessä 119/1994 todetaan nykyisen alkoholilain koskevan alkoholipitoisia tuotteita ja aineita, jotka sisältävät yli 2,8 tilavuusprosenttia alkoholia. Alkoholipitoisiksi aineiksi luokitellaan väkiwiina, alkoholijuomat sekä alkoholivalmisteet. Väkiwiinan todetaan olevan etyylialkoholin vesiliuos, joka ei ole juotavaksi tarkoitettu. Kun taas vastaavasti alkoholijuomat ovat juotavaksi tarkoitettuja juomia, jotka sisältävät alkoholia ja ne jaetaan alkoholipitoisuutensa perusteella eri ryhmiin. Mikäli aine sisältää alkoholia, mutta sitä ei voida luokitella väkiwiinaksi tai alkoholijuomaksi kutsutaan sitä alkoholivalmisteksi.¹⁹

3.1 Alkoholilaki 33 § Mainonnan sääntely

Nykyinen alkoholilaki säätelee hyvin tarkasti alkoholiin liittyvästä mainonnasta. Alkoholien mainontaan liittyvä laki astui voimaan 1.1.2015. Tämän lain seurauksena esimerkiksi jakeluautoista tuli poistaa myös mietojen alkoholijuominen

---

¹⁸ Alkoholilaki 8.12.1994/1143. 3 §. Suomen laki [online] [viitattu 19.4.2015] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143#L4>

¹⁹ Hallituksen esitys 119/1994. Esitys eduskunnalle alkoholilain ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Suomen Laki [online] [viitattu 20.4.2015] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1994/19940119>

mainokset, kun aiemmin mietojen alkoholijuomien mainostaminen sallittiin tietyin ehdoin.²⁰

Alkoholijuominen mainontakielto on ollut voimassa 1.3.1977 asti. Vuosina 1977 - 1995 alkoholijuomia eikä alkoholia saanut mainostaa lainkaan ja vuoden 1995 jälkeen mietojen alkoholijuomien mainostaminen vapautettiin tietyin rajoituksin. Kuten nykyisessäkin laissa alkoholin mainonnasta myös vuonna 1977 oli poikkeuksia, joiden myötä alkoholin mainonta oli mahdollista majoitus- ja ravitsemisalan ammattijulkaisuissa sekä alkoholin anniskelu- ja vähittäismyyntipaikoissa²¹. Alkoholin mainontaan radiossa ja televisiossa on tehty muutoksia vuonna 2008. Vuonna 1977 alkoholilain 59 a §:n mukaan kaikki alkoholijuomien mainonta sekä myynninedistäminen oli kiellettyä. Alkoholijuomien mainonnan katsottiin lisäävän alkoholin kulutusta sekä houkuttelevan lapsia ja nuoria käyttämään alkoholia. Hallituksen esityksessä 70/2013 todetaan vuoden 1995 alkoholilain uudistuksessa tehtyjen alkoholimainontaa koskevien löysennyksien edistäneen nuorten ja lasten alkoholijuomien käyttöä²².

Suomen alkoholilain 33 § käsittelee alkoholimainontaa. 33 §:ssä käydään läpi niin väkeviin kuin mietoihinkin alkoholijuomiin liittyvät säännökset. Väkevien alkoholijuomien mainonta kaikessa muodossa on käytännössä kiellettyä tiettyjä poikkeuksia lukuun ottamatta. Mietojen alkoholijuomien kohdalla laki ei ole yhtä ehdoton.²³

Mietojen alkoholien mainonta, epäsuoramainonta sekä myynninedistäminen ovat kiellettyjä alkoholilain 33 §:n mukaan muun muassa seuraavissa tilanteissa:

---

²⁰ Alkoholilaki 8.12.1994/1143. 33 §. Suomen laki [online] [viitattu 19.4.2015] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143#L4>

²¹ Vainikainen & Linhala (toimittajat) 1995, s. 13

²² Hallituksen esitys 70/2013. Esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain 33 ja 40 §:n muuttamisesta. Suomen Laki [online] [viitattu 26.4.2015] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2013/20130070>

²³ Alkoholilaki 8.12.1994/1143. 33 §. Suomen laki [online] [viitattu 19.4.2015] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143#L4>

- 1) Mainonnan kohteena on alaikäinen, häiritsevästi käyttäytyvä tai selkeästi päihtynyt henkilö. Lisäksi mainonta ei saa kuvata alkoholin väärinkäyttöä tai luvatonta välittämistä.
- 2) Alkoholin käyttö ja ajoneuvolla ajaminen yhdistyvät mainonnassa.
- 3) Alkoholin myönteisiä ominaisuuksia painotetaan mainonnassa.
- 4) Alkoholin liikkakäyttöä kuvataan mainonnassa myönteisesti tai mikäli koh-
tuuskäyttöä ja raittiutta kuvataan mainonnassa negatiivisesti.
- 5) Mainonnassa kuvataan alkoholin lisäävän suorituskykyä tai edistävän
henkilön sosiaalista tai seksuaalista menestystä.
- 6) Mainonnassa kuvataan, että alkoholilla olisi lääkinnällisiä, terapeuttisia,
piristäviä tai rauhoittavia ominaisuuksia tai että alkoholi olisi ratkaisu on-
gelmiin.
- 7) Mainonta ei saa olla hyvän tavan vastaista, kuluttajan näkökulmasta so-
pimatonta eikä alkoholin ominaisuuksia saa kuvata totuuden vastaisesti.
Lisäksi mainonta ei saa sisältää harhaanjohtavaa tietoa alkoholista.
- 8) Alkoholia ei saa mainostaa televisiossa tai radiossa kello 7 - 22 välisenä
aikana.
- 9) Alkoholiin liittyvää mainontaa ei tule esittää yleisellä paikalla kuten esi-
merkiksi rannalla, puistossa, kadulla, hautausmaalla tai urheilukentällä.
- 10) Alkoholin mainonta ei saa liittyä kilpailuihin, arvontoihin tai peleihin.
- 11) Kuluttajan tuottamaa sanallista tai kuvallista materiaalia ei saa käyttää
alkoholin myyjän tai anniskelijan ylläpitämässä tietoverkossa. Esimerkiksi
ravintolan Facebook –seinällä ei saa olla asiakkaiden kuvia ravintolan
tarjoamista juomista.²⁴

Epäsuorana mainontana pidetään etenkin mainontaa, jossa alkoholi ei ole pää-
osassa vaan sitä mainostetaan muun hyödykkeen yhteydessä niin että mainos-
tettavan hyödykkeen tunnuksena käytetään alkoholijuomalle vakiintunutta tun-
nusta. Esimerkiksi Karhu –oluen logo on Suomessa hyvin tunnettu, mikäli Karhu
–oluen logoa käytettäisiin sellaisenaan tai niin muutettuna että se on edelleen
tunnistettavissa, ravintola pizza Raxin lasten syntymäpäiväjuhlien viettopaikkaa

---

²⁴ Alkoholilaki 8.12.1994/1143. 33 §. Suomen laki [online] [viitattu 19.5.2015]
Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143#L4>

mainostettaessa, katsottaisiin tämä epäsuoraksi mainonnaksi, ja olisi se näin ollen kiellettyä. Myös väkevien alkoholijuomien lainsäädännössä on poikkeuksia, vaikka 33 §:n alussa todetaan kaiken väkevien alkoholijuomien mainonnan olevan kiellettyä. Alla laissa määritellyt poikkeustilanteet ja –paikat jossa myös väkevien mainonta on sallittua tietyin ehdoin.²⁵

Väkevien alkoholijuomien mainontaa, epäsuoraa mainontaa ja myynninedistämistoimintaa voidaan harjoittaa pääsääntöisesti paikoissa joihin eivät alaikäiset henkilöt pääse. Väkevien alkoholien mainontaa voidaan harjoittaa lain mukaan muun muassa seuraavissa paikoissa:

- 1) Väkevien alkoholien valmistus-, vähittäismyynti- ja anniskelupaikoissa, kuten esimerkiksi Altian tehtaalla, Alkon myymälöissä ja ravintoloissa, joissa on riittävät oikeudet anniskella väkeviä alkoholijuomia.
- 2) Vähittäismyyntihinnaston julkaiseminen on sallittua painetussa muodossa sekä verkkosivuilla. Esimerkiksi Alko voi julkaista väkevien tuotteiden hinnat omilla verkkosivuillaan.
- 3) Mainonta on sallittua alkoholijuomien parissa työskenteleville.²⁶

Kaikissa yllä kuvatuissa tilanteissa alkoholimainonnan tulee täyttää muut lain asettamat ehdot. Lähtökohtana mainonnan rajoittamiselle on suojella lapsia ja nuoria alkoholimainonnalta, tämän vuoksi etenkin väkevien alkoholijuomien mainontaa, epäsuoraa mainontaa ja myynninedistämistä on rajoitettu laissa.²⁷

Miedon alkoholin ja vähintään 1,2 prosenttia alkoholia sisältävän tuotteen mainontaa, epäsuoraa mainontaa ja myynninedistämistä voidaan alkoholilain 33 §:n mukaan toteuttaa tietyin rajoituksin. Yllä mainittujen alkoholijuomien mainontaa voidaan harjoittaa muun muassa seuraavissa paikoissa:

---

²⁵ Alkoholilaki 8.12.1994/1143. 33 §. Suomen laki [online] [viitattu 29.4.2015] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143#L4>

²⁶ Alkoholilaki 8.12.1994/1143. 33 §. Suomen laki [online] [viitattu 21.5.2015] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143#L4>

²⁷ Alkoholilaki 8.12.1994/1143. 33 §. Suomen laki [online] [viitattu 28.4.2015] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143#L4>

- 1) Yleisötilaisuudessa, kuten esimerkiksi erilaisissa näytöksissä, kilpailuissa tai konserteissa, paikan tulee kuitenkin olla pysyvästi näiden tilaisuuksien käytössä.
- 2) Kansainvälisen liikenteen aluksissa, kuten esimerkiksi Viking Linen ja Silja Tallinkin laivoilla.
- 3) Vähittäismyynti- tai anniskelupaikassa, joita ovat esimerkiksi kaupat, huoltoasemat ja kioskit, joilla on vähittäismyyntilupa sekä ravintolat.
- 4) Kohdassa 3 mainittujen paikkojen ulkopuolella on lain mukaan sallittua ilmoittaa juoman saatavuus sekä hinta kyseisessä paikassa.²⁸

4 momentin mukaan miedon alkoholijuoman mainonta, epäsuoramainonta ja myynninedistäminen on mahdollista tietyin poikkeuksin. Esimerkiksi urheilutapahtumissa miedon alkoholijuoman mainonta on sallittua sekä esimerkiksi Silja Linen tai Viking Linen laivoissa mietojen alkoholijuomien mainonta, epäsuora mainonta ja myynninedistäminen on sallittua. Laissa myönnetään myös lupa ilmoittaa miedon alkoholijuoman hinta ja saatavuus anniskelu- ja vähittäismyyntipaikan ulkopuolella.

Alkoholilain 33 a § kieltää alkoholin hinnoittelun siten, että useamman alkoholijuomapakkauksen tai –annoksen ostaja hyötyisi siitä, että hän osti useamman alkoholijuoman kerralla. Esimerkiksi yhden olutpullon hinta erikseen myytynä ei saa olla korkeampi kuin monipakkauksissa myydyin olutpullon yksikköhinta. Tällä tavoin alkoholilaki pyrkii ehkäisemään alkoholista aiheutuvia haittoja ohjaamalla kulutusta hinnoittelun avulla. Alkoholijuomapakkaukselle tai –annokselle ei saa alkoholilain mukaan ilmoittaa tarjoushintaa vähittäismyynti- tai anniskelupaikan ulkopuolella, mikäli kyseinen hinta on voimassa alle kaksi kuukautta.²⁹

Laki alkoholimainonnasta (Alkoholilaki 33 §) on olennainen osa alkoholilain kokonaisuudistusta. Hallituksen esitys 70/2013 mukaan lain tavoitteena on vähentää lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa alkoholimainontaa ja näin ollen ehkäistä lasten ja nuoret alkoholin kulutusta. Koska alkoholilain tärkeimpänä tavoitteena

---

²⁸ Alkoholilaki 8.12.1994/1143. 33 §. Suomen laki [online] [viitattu 28.4.2015] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143#L4>

²⁹ Alkoholilaki 8.12.1994/1143. 33 §. Suomen laki [online] [viitattu 28.4.2015] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143#L4>

on vähentää alkoholista aiheutuvia haittoja ja alkoholin kokonaiskulutusta, katsotaan alkoholimainonnan rajoittamisen olevan perusteltua. Hallituksen esityksen 70/2013 perusteella alaikäisiin kohdistuvan alkoholimainonnan tulisi olla kirjattuna lakiin selkeämmin sekä huomattavasti nykyistä tiukemmin. Tähän perustuen alkoholimainonta yleisillä paikoilla tulisi kieltää. Kun yleisillä paikoilla ei saisi mainostaa alkoholia, välttyisivät alaikäiset alkoholimainonnan mielikuvilta sekä houkutuksilta kokeilla alkoholia. Näin ollen hallituksen esityksen 70/2013 mukaan voitaisiin vähentää alaikäisten alkoholin käyttöä. Sosiaalinen media ja mobiilimainonta koetaan alkoholimainonnassa erittäin ongelmalliseksi alaikäisten näkökulmasta, koska mainoksen akseptoria ei pystytä valvomaan.³⁰

3.2 Laki alkoholijuomaverosta

Laki alkoholijuomaverosta kuuluu valtiovarainministeriön eikä sosiaali- ja terveysministeriön alaisuuteen niin kuin opinnäytetyössä käsiteltävät alkoholimainontaa ja niin kutsuttua jatkoaikalupia koskevat lait. Laki alkoholijuomaverosta liittyy kuitenkin olennaisesti alkoholilain kokonaisuudistukseen ja alkoholin verotus on läpi historian ollut yksi merkittävä tapa ohjailla ja säädellä alkoholin kulutusta.

Laki alkoholi- ja alkoholijuomaverosta säädettiin vuonna 1994 ja se astui voimaan vuonna 1995. Kyseistä lakia on sittemmin tarkennettu useita kertoja, mutta lain sisältö on pysynyt kuitenkin pääosin samana vuodesta 1995 lähtien. Lakiin tehdyt muutokset vuoden 1995 jälkeen ovat tarkennuksia määrityksiin sekä veronalennuksia tai -korotuksia alkoholi- ja alkoholijuomaveroon. Alkoholi- ja alkoholijuomaverot määräytyy juomassa olevan alkoholipitoisuuden mukaan. Aiemmin keskiolutlaissa määriteltiin oluen verotus erikseen, mutta vuoden 1995 uudistuksen myötä kaikkien alkoholi- ja alkoholijuomien verotus yhtenäistettiin.

31

---

³⁰ Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Arviomuistio alkoholilain uudistamistarpeista [verkkodokumentti]. Helsinki. [viitattu 28.4.2015]. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6556944&name=DLFE-27211.pdf

³¹ Hallituksen esitys 70/2013. Esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain 33 ja 40 §:n muuttamisesta. Suomen Laki [online] [viitattu 26.4.2015] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2013/20130070>

Alkoholi- ja alkoholijuomaverolaki oli pysynyt muuttumattomana vuodesta 1969 saakka ja alkoholia oli 1960-luvun lopulta asti verotettu kahden eri lain mukaisesti. Nämä lait haluttiin kumota ja alkoholin verotus haluttiin yhtenäistää. Lisäksi ETA-sopimuksen myötä Suomen tuli sopeuttaa lainsäädäntönsä Euroopan talousalueeseen sopivaksi ja yhdenmukaiseksi.³²

Vuonna 1995 voimaan tullut laki alkoholi- ja alkoholijuomienverotuksesta on pysynyt pääperiaatteiltaan samana aina tähän päivään asti. Veroja on ajoittain kiristetty sekä alennettu vuoden 1995 jälkeen, mutta lain sisältö on pysynyt muuttumattomana. Laki alkoholi- ja alkoholijuomaverosta määrittelee yksityiskohtaisesti lain soveltamisalan sekä määritykset mitä alkoholituotteita laki koskee. Lain 1 §:n mukaan etanolista ja alkoholijuomista tulee suorittaa valtiolle veroa lain säädöksiensä mukaisesti. Lakia ei kuitenkaan sovelleta kotivalmistukseen eikä tuotteisiin, jotka ovat voimakkaasti denaturoituja tai miedosti denaturoituja, joita käytetään ei nautittavaksi tarkoitettavien tuotteiden valmistuksessa. Lain määritelmien mukaan laki koskee muun muassa seuraavanlaisia tuotteita:

- 1) Yli 1,2 prosenttia etanolia sisältävät juotavaksi tarkoitetut alkoholijuomat sekä oluet, jotka sisältävät yli 0,5 prosenttia etanolia.
- 2) Viinejä, jotka sisältävä alkoholia yli 1,2 mutta enintään 15 tilavuusprosenttia ja ovat valmistettu käymisteitse. Alkoholijuomaa, joka sisältää alkoholia yli 15 mutta enintään 18 prosenttia, sitä ei ole väkevöity eikä siihen ole lisätty etanolia.
- 3) Muita käymisteitse valmistettuja alkoholijuomia, jotka sisältävät alkoholia yli 1,2 mutta enintään 15 prosenttia eivätkä sisällä lisättyä etyylialkoholia. Sekä tuotteita joihin on lisätty etyylialkoholia, mutta joiden alkoholipitoisuus on yli 1,2 ja enintään 8,5 tilavuusprosenttia. Näitä tuotteita eivät ole rypäleistä valmistettu viini, vermutti tai siideri³³.

---

³² Hallituksen esitys 30/1994. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi alkoholijuomaverosta. Suomen Laki [online] [viitattu 28.4.2015] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1994/19940030>

³³ Juomapakkauusverotaulukko. Tulli yrityksille. [online] [viitattu 20.5.2015] Saatavissa: <http://www.tulli.fi/fi/yrityksille/verotus/valmisteverotettavat/juomapakkauukset/juomapakkauusverotaulukko.jsp>

- 4) Välituotteeksi lain määritelmän mukaan kuuluvat tuotteet, jotka sisältävät alkoholia yli 1,2 mutta enintään 22 prosenttia.³⁴

Yllä mainittujen tuotteiden lisäksi laissa määritellään myös etyylialkoholi. Etyyli-alkoholia ovat lain mukaan muun muassa tuotteet, jotka sisältävät alkoholia yli 22 prosenttia ja ovat esimerkiksi käymisteitse tuoreista rypäleistä valmistettuja viinejä, vermutteja tai siidereitä.³⁵

Lain määritelmien tavoitteena on luokitella kaikki mahdolliset alkoholia sisältävät juomiksi kelpaavat tuotteet verotuksen kannalta omiin ryhmiinsä. Näin verotusta on helpompi ohjailla, kun on tarkoin määritelty mikä juoma on mikäkin.³⁶

Vuonna 1995 Suomen tullessa Euroopan yhteisön jäseneksi oli tarve uudistaa myös lakia valmisteverosta. Euroopan yhteisön yhtenäiseen valmisteverojärjestelmään kuuluvat alkoholi ja alkoholijuomat, näin ollen lain uudistaminen vuonna 1995 oli tarpeellista. Euroopan yhteisön myötä tuli käyttöön myös yhtenäinen tullitariffi, joka toimii kaikkien Euroopan yhteisön yhteisenä nimikkeistönä kaikesta kauppatavarasta, mikä liikkuu Euroopassa. Tullitariffin määritelmiä löytyy myös laista alkoholi- ja alkoholijuomaverosta.³⁷

Laissa alkoholi- ja alkoholijuomaverosta todetaan, että alkoholituotteet ja -aineet verotetaan niiden alkoholipitoisuuden tai juomamäärän perusteella³⁸. Lisäksi on

---

³⁴ Laki alkoholi- ja alkoholijuomaverosta 29.12.1994/1471. 3 §. Suomen Laki [online] [viitattu 28.4.2015] Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941471>

³⁵ Laki alkoholi- ja alkoholijuomaverosta 29.12.1994/1471. 3 §. Suomen Laki [online] [viitattu 13.5.2015] Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941471>

³⁶ Laki alkoholi- ja alkoholijuomaverosta 29.12.1994/1471. Suomen Laki [online] [viitattu 13.5.2015] Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941471>

³⁷ Laki alkoholi- ja alkoholijuomaverosta 29.12.1994/1471. Suomen Laki [online] [viitattu 13.5.2015] Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941471> & Juomapakkausverotaulukko. Tulli yrityksille. [online] [viitattu 20.5.2015] Saatavissa:

<http://www.tulli.fi/fi/yrityksille/verotus/valmisteverotettavat/juomapakkauskset/juomapakkausverotaulukko.jsp>

³⁸ Laki alkoholi- ja alkoholijuomaverosta 29.12.1994/1471. 4 §. Suomen Laki [online] [viitattu 3.5.2015] Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941471>

huomattava, että alkoholiverotuksessa on käytössä niin sanottu mietoja alkoholijuomia suosiva verotus. Tällä keinoin pyritään ohjaamaan kulutusta mietoihin alkoholituotteisiin väkevien tuotteiden sijaan. Toisin sanoen mitä enemmän alkoholia tuote sisältää sitä korkeampi vero siitä maksetaan. Tämä verotuspolitiikka tukee myös alkoholilain perimmäistä tavoitetta vähentää alkoholista aiheutuvia sosiaalisia ja yhteiskunnallisia haittoja. Suomen hallitukset ovat kautta aikojen kokeneet alkoholiverotuksen olevan eräs parhaimmista keinoista ohjailla alkoholin kulutusta.

Lain 5 §:ssä todetaan omaan käyttöön tuodun alkoholin olevan verotonta, mikäli matkustaja tuo verottomaksi katsotun määrän alkoholia Suomeen. Euroopan unionin sisällä liikkuesssa rajoituksia omaan käyttöön tuodun alkoholin kohdalla ei ole, mutta Euroopan unionin ulkopuolelta tultaessa takasin Suomeen alkoholituotteet katsotaan verottomaksi kun niitä on enintään yksi litra väkeviä alkoholijuomia ja 2 litraa mietoja alkoholijuomia. Lisäksi matkustaja saa tuoda 4 litraa hiilihapotonta viiniä ja 16 litraa olutta Euroopan unionin ulkopuolelta verottomana Suomeen. 6 §:ssä todetaan verovelvollisen ilmoitusvelvollisuudesta. Pykälän mukaan verovelvollisen on muun muassa itse ilmoitettava verotettavan tuotteen sisältämän alkoholin määrä 0,1 prosenttiyksikön tarkkuudella. Huomioitavaa on, että tuotteen alkoholipitoisuus tulee määritellä +20 celsiusasteessa.³⁹

Laissa alkoholi- ja alkoholijuomaverosta on määritetty myös tiettyjen alkoholit tuotteiden ja –aineiden verottomuudesta sekä erilaisista verojen kevennyksistä tietyin ehdoin. Lain 9 §:ssä kerrotaan pienpanimoiden oikeuksista veronalennuksiin. Veronalennuksiin ovat oikeutettuja pienpanimot, jotka toimivat oikeudellisesti ja taloudellisesti muista panimoista riippumattomasti ja tuottavat enintään 10 000 000 litraa olutta vuodessa. Panimo ei saa myöskään harjoittaa lisenssi-valmistusta. Kaikki veronalennukset myönnetään vain mikäli verovelvollinen on esittänyt luotettavan selvityksen, että olut on tuotettu oikeudellisesti ja taloudel-

---

³⁹ Laki alkoholi- ja alkoholijuomaverosta 29.12.1994/1471. 5 § ja 6 §. Suomen Laki [online] [viitattu 20.5.2015] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941471> &Valmisteverotuslaki 182/2010. 86 §. [online] [viitattu 21.5.2015] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100182#Pidp4788432>

lisesti muista panimoista riippumattomassa panimossa. Mitä vähemmän panimo olutta tuottaa vuodessa, eli mitä pienempää panimon toiminta on sitä suuremman veronalennuksen panimo saa. Veronalennukset etenevät asteittain oluen tuotantomäärän perusteella. Veronalennuksia voi saada enintään 50 prosenttia ja vähintään 10 prosenttia. 9 § on astunut voimaan 1.5.2015. Aiemmin 9 §:ssä oluen vuosituotantomäärä oli 15 000 000 litraa, kun se nykyisen lainsäädännön mukaan on 10 000 000 litraa. Laissa tuotantomäärällä puhutaan oluentuotannosta, eikä laki näin ollen koske muiden alkoholijuomien valmistusmääriä. Mikäli kaksi tai useampi panimo harjoittaa keskenään toiminnallista tai tuotannollista yhteistyötä, kuten oluen valmistuksessa tarvittavien raaka-aineiden ja tarvikkeiden hankintaa, oluen pakkaamista, markkinointia ja jakelua, ei näiden katsota merkitsevän oikeudellista tai taloudellista riippuvuussuhdetta, eikä näin ollen veronalennusta voida tällaisilta panimoilta evätä.⁴⁰

Lain 8 §:ssä käydään läpi tuotteita jotka ovat verottomia. Näitä tuotteita ovat muun muassa alkoholilain mukaiseen erikoismyyntiin ja laadunvalvontaan menevät tuotteet sekä viinit, joita evankelisluterilainen, ortodoksinen seurakunta tai muut uskonnolliset yhdyskunnat, jotka on rekisteröity uskonnonvapautuslain puitteissa, käyttävät ehtoollisviininä.⁴¹

Lakia alkoholi- ja alkoholijuomaverosta on päivitetty viimeisen kerran 1.5.2015, jolloin astui voimaan lain 9 :n uusi muoto. Lakia on noudatettu 1.5.2015 voimaan tullessa muodossa jo vuoden 2015 alusta. Veronalennuksien taustalla on pienten ja suurten panimoiden välisten tuotantokustannusten erojen tasoittaminen⁴². Tässä laissa tavoitellaan myös pienpanimoiden kasvumahdollisuuksia, joilla ajatellaan olevan työllistävä vaikutus Suomessa. Laissa määritellään, että pienpanimon joka haluaa veronalennuksia tulee olla taloudellisesti ja oikeudelli-

---

⁴⁰ Laki alkoholi- ja alkoholijuomaverosta 29.12.1994/1471. 9 §. Suomen Laki [online] [viitattu 3.5.2015] Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941471>

⁴¹ Laki alkoholi- ja alkoholijuomaverosta 29.12.1994/1471. 8 §. Suomen Laki [online] [viitattu 13.5.2015] Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941471>

⁴² Hallituksen esitys 352/2014. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain 9§:n muuttamisesta. Suomen Laki [online] [viitattu 13.5.2015] Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2014/20140352>

sesti riippumaton alan muista toimijoista⁴³. Tällä ehkäistään veroalennuksien väärinkäyttöä.

3.3 Jatkoaikaluvat

Osana alkoholilakia on asetus alkoholijuomista ja väkiviinasta, joka pitää sisällään pykälät alkoholijuomien ja väkiviinan vähittäismyynnistä ja anniskelusta. Nykyisen, vuonna 1995 voimaan tulleen, alkoholilainsäädännön mukaan anniskeluluvat haetaan aluehallintovirastosta. Aluehallintovirasto päättää luvan myöntämisestä. Asetuksessa alkoholijuomista ja väkiviinasta 20 § koskee anniskelua ja anniskelulupien myöntämistä.

Lain 20 §:ssä todetaan anniskelulupa tulee hakea kirjallisesti sen paikkakunnan aluehallintoviranomaiselta, jossa anniskelupaikka sijaitsee. Mikäli anniskelulupaa haetaan liikennevälineessä tapahtuvalle anniskelulle tulee lupaa hakea luvanhakijan kotipaikkakunnan aluehallintovirastolta. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto myöntää anniskeluluvan mikäli luvanhakijalla ei ole kotipaikkakuntaa Suomessa.⁴⁴

Asetuksen 21 §:ssä kerrotaan mitä asioita hakemukseen tulee muun muassa olla kirjattuna, jotta se voidaan hyväksyä. Anniskelulupa voidaan myöntää hakijalle, joka on täysi-ikäinen eikä hän ole konkurssissa ja jolla on tarvittavat taloudelliset ja ammatilliset edellytykset luvan hallintaan. Laissa on myös määritelty missä tapauksessa anniskelulupa tulee hylätä. Esteinä hakemuksen hyväksymiselle pidetään muun muassa hakijan heikkoa taloudellista tilannetta, josta on merkintöjä ulosottovironomaisella, sekä hakijan alaikäisyyttä ja hakijan historiaa viiden viime vuoden ajalta, mikäli hakija on harjoittanut rikollista toimintaa. Lisäksi mikäli hakija on laiminlyönyt verojen tai muiden julkisten maksujen suorittamista toistuvasti, on tämä syy hylätä anniskeluhakemus. Anniskeluhakemuksen hylkäämisen syynä pidetään myös hakijan taustaa kuten esimerkiksi mikäli

---

⁴³ Hallituksen esitys 352/2014. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain 9§:n muuttamisesta. Suomen Laki [online] [viitattu 13.5.2015] Saatavissa:

<https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2014/20140352>

⁴⁴ Asetus alkoholijuomista ja väkiviinasta. 20 §. Suomen laki [online] [viitattu 28.4.2015] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941344>

hakija on viimeisen viiden vuoden aikana käyttänyt päätäntävaltaa yhteisössä, joka on sinä aikana asetettu konkurssiin tai jonka konkurssi on rauennut mainitun ajan puitteissa varojen puutteessa.⁴⁵

Asetuksen alkoholijuomista ja väkiviinasta 23 § selvittää anniskelupaikkojen mahdolliset aukioloajat. 23 §:ssä kirjattuihin niin sanottuihin normaaleihin aukioloaikoihin on mahdollista saada kansankielellä kutsuttu jatkoaikalupa, joka mahdollistaa alkoholin anniskelun normaalien aukioloaikojen ulkopuolella. Anniskeluajat on määritelty lain 23 §:ssä tarkoin. Alkoholin anniskelua ei saa harjoittaa kello 01.30 – 09 välisenä aikana, ellei anniskelulle ole annettu poikkeuslupaa. Laissa määritellään, että anniskelun tapahtuessa kello 24 jälkeen tulee anniskelu lopettaa puolta tuntia ennen anniskelupaikan sulkemista. Mikäli anniskelupaikka haluaa tai heidän liikeideansa niin vaatii voi anniskeluluvan haltija hakea jatkoaikalupaa, jolloin anniskelulain 23 §:n määrittämistä aikarajoista voidaan poiketa. Tällaista anniskeluajan jatkolupaa haetaan kirjallisesti aluehallintovirastolta lain 20 §:n säännösten mukaisesti.⁴⁶

Lain 23 §:n tarkoituksena on ohjailla kulutusta sekä vähentää ravintoloiden sulkemisaikaan tapahtuvia järjestyshäiriöitä. Kuten alkoholilain perusperiaatteessa määritellään pohjautuu koko alkoholilaki alkoholihaittojen minimoimiseen. Asetus alkoholijuomista ja väkiviinasta ei tee tässä asiassa poikkeusta, sillä asetuksen tarkoituksena on minimoida alkoholin aiheuttamat välilliset yhteiskunnalliset haitat. Näiksi haitoiksi katsotaan muun muassa järjestyshäiriöt, jotka kuormittavat poliisiviranomaisia sekä aiheuttavat usein jälkipuintia eri oikeuslaitoksissa kuten esimerkiksi käräjäoikeudessa ja tuottavat näin yhteiskunnalle kustannuksia, joita ilman alkoholin liikakäyttöä tuskin olisi tullut. Lakiin on kirjattu lupaviranomaisen oikeus pyytää lausuntoa anniskelupaikan jatkoaikalupahakemukseen liittyen poliisiviranomaiselta.

---

⁴⁵ Alkoholilaki 8.12.1994/1143. 21 §. Suomen laki [online] [viitattu 29.4.2015] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143#L4>

⁴⁶ Asetus alkoholijuomista ja väkiviinasta. 23 §. Suomen laki [online] [viitattu 2.5.2015] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941344>

4 Alkoholilain uudistusehdotukset

Alkoholilain kokonaisuudistus sai alkunsa keväällä 2012 sosiaali- ja terveysministeriön Valviralle, Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle, antamasta toimeksiannosta. Toimeksiantona oli selvittää alkoholialan elinkeinojen mielteitä alkoholilainsäädännön uudistuksesta. Alkoholilainsäädäntöä on kokenut uudistuksia vuoden 1932 jälkeen kahdesti, vuosina 1968 sekä 1994. Aiemmissa kokonaisuudistuksissa alkoholin saataavuutta on lisätty ja siitä on seurannut kokonaiskulutuksen kasvu. Kokonaiskulutuksen kasvaessa kasvavat väistämättä myös alkoholista aiheutuvat haitat. Alkoholilain ensisijaisena tehtävänä on kautta historian ollut alkoholin kulutusta ohjaamalla ehkäistä alkoholista aiheutuvia haittoja. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna alkoholilainsäädäntö ei ole täyttänyt sille määritettyä tehtävää, sillä alkoholin kokonaiskulutus on kasvanut vuosikymmeniä todetaan sosiaali- ja terveysministeriön antamassa arviomuistiossa⁴⁷.

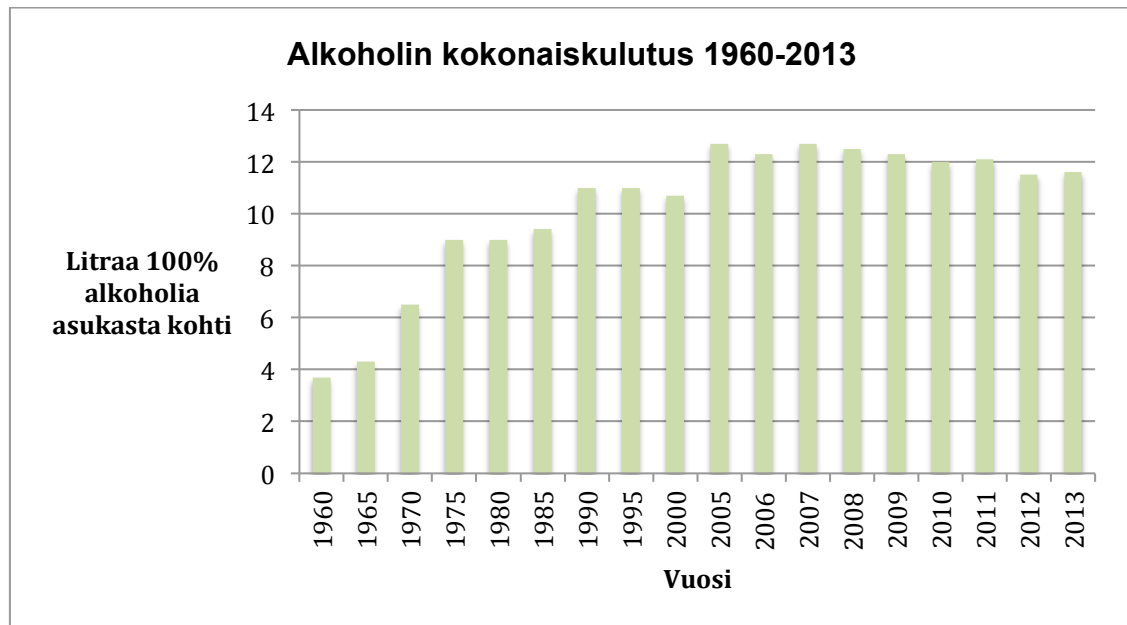
Kuten aiemmin on todettu alkoholilain kokonaisuudistusten myötä 1968 ja 1994 alkoholin kokonaiskulutus on kasvanut merkittävästi. Kokonaiskulutusta tarkkaillaan voidaan todeta ettei alkoholilaki ole onnistunut perimmäisessä tehtävässään vähentää ja ehkäistä sosiaali- ja terveystaloudellisia alkoholihaittoja. Kuvassa 1 nähdään alkoholin kokonaiskulutuksen kehityksestä vuodesta 1960 vuoteen 2013 asti. Luvut ovat peräisin terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuoden 2013 julkaisemasta Alkoholijuomien kulutus 2013 –raportista⁴⁸. Kuviosta voidaan nähdä alkoholin kokonaiskulutuksen kasvaneen jyrkästi 1960-luvulta 2000-luvulle. Vuoden 2005 kulutuskärjen jälkeen alkoholin kokonaiskulutus on Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen lukujen mukaan hieman pienentynyt sekä kokonaiskulutus on pysynyt vuosina 2012-2013 lähes samoissa luvuissa. Kuitenkin verrattaessa lukuja 1960-lukuun, alkoholin kokonaiskulutus on kasvanut

---

⁴⁷ Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Arviomuistio alkoholilain uudistamistarpeista [verkkodokumentti]. Helsinki. [viitattu 4.5.2015]. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6556944&name=DLFE-27211.pdf

⁴⁸ Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014. Alkoholijuomien kulutus 2013. [verkkodokumentti] Helsinki. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. [viitattu 3.5.2015]. Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116083/Tr09_14.pdf?sequence=4

räjähdysmäisesti ja kuten Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaisemassaan arviomuistiossa alkoholilain uudistamistarpeesta todennut, ettei alkoholilain perimmäinen tarkoitus ole toteutunut ja alkoholilaki on epäonnistunut tehtävässään⁴⁹.

Kuva 1. Alkoholien kokonaiskulutus 1960-2013 (THL –raportti)⁵⁰

Arviomuistio alkoholilain uudistamistarpeista ottaa kantaa miksi alkoholilainsäädännön päätavoitteita ei ole saavutettu yrityksistä huolimatta. Arviomuistiossa todetaan osan syistä olevan niin sanotusti luonnollisia, kuten esimerkiksi elintason nousun, sukupuolten välisen tasa-arvon kehitys, kaupungistuminen sekä vapaa-ajan lisääntyminen nähdään niin sanottuina luonnollisina alkoholien kulutuksen kasvattajina. Näihin tekijöihin on hankala puuttua, sillä niiden suurimmat vaikutukset eivät kuitenkaan ole negatiivisia vaan positiivisia ja yleistä hyvinvointia lisääviä. Myöskin yleisten asenteiden muuttuminen vuosien kuluessa on vaikuttanut yleiseen asennoitumiseen alkoholilainsäädäntöä kohtaa ja saattanut näin osaltaan lisätä alkoholien kulutusta. Arviomuistiossa todetaan kuitenkin

⁴⁹ Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014. Alkoholijuomien kulutus 2013. [verkodokumentti] Helsinki. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. [viitattu 3.5.2015]. Saatavissa:

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116083/Tr09_14.pdf?sequence=4

⁵⁰ Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014. Alkoholijuomien kulutus 2013. [verkodokumentti] Helsinki. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. [viitattu 3.5.2015]. Saatavissa:

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116083/Tr09_14.pdf?sequence=4

vuoden 1995 Euroopan unionin jäsenyyden olleen yksi suurimmista tekijöistä alkoholin kokonaiskulutuksen kasvussa. Euroopan unionin jäsenyyden myötä monopolijärjestelmä tuli purkaa, joten alkoholimarkkinat vapautuivat, mikä helpotti alkoholin saatavuutta ja näin lisäsi alkoholin kokonaiskulutusta.⁵¹

4.1 Alkoholimainonta

Alkoholilain 33 § alkoholimainonnasta astui voimaan vuoden 2015 alussa, joten alkoholilain kokonaisuudistuksen voidaan katsoa jo alkaneen. Se pysyykö laki voimassa vielä alkoholilain kokonaisuudistuksen jälkeen jää nähtäväksi. Alkoholimainonnan todetaan vaikuttavan etenkin lasten ja nuorten alkoholin käyttöön ja ennen kaikkea alkoholikokeiluihin⁵². Alkoholimainontaan liittyvät rajoituksien katsotaan ennalta ehkäisevän alkoholista syntyviä haittoja, kun ihmisille ei luoda mielikuvia alkoholin positiivisista vaikutuksista.

Näkyvimvät muutokset 1.1.2015 voimaan astuneessa laissa alkoholin mainonnasta ovat mietojen alkoholijuomien mainosten poistuminen katukuvasta. Tämä kiello on yleisesti ottaen voimassa julkisilla paikoilla, kuitenkin poikkeuksena tässä pykälässä ovat alkoholin vähittäismyymälän ja ravintolan sisätilat sekä terassit, joissa on anniskelulupa. Lisäksi mietoja alkoholijuomia saa mainostaa yleisötilaisuuksissa, kuten esimerkiksi urheilutapahtumissa ja festivaaleilla. Voimaan tulleella lailla rajoitetaan myös kuluttajien tuottaman tekstin, kuvien tai videoiden julkaisua alkoholin mainostajan verkkoyhteisössä tai verkkosivuilla.⁵³

Väkevien alkoholijuomien mainontaa koskeva laki on ollut voimassa 1.4.2014. Väkevien alkoholijuomien mainonta, epäsuoramainonta ja myynninedistäminen on pääsääntöisesti kiellettyä. Lain mukaan väkevien alkoholijuomien vähittäishintojen julkaiseminen vähittäismyyntiä harjoittavan yrityksen verkkosivuilla on sallittua. Lisäksi ravintolat voivat mainostaa väkeviä alkoholijuomia ravintolan

---

⁵¹ Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Arviomuistio alkoholilain uudistamistarpeista [verkkodokumentti]. Helsinki. [viitattu 3.5.2015]. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6556944&name=DLFE-27211.pdf

⁵² Hallituksen esitys 70/2013. Esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain 33 ja 40 §:n muuttamisesta. Suomen Laki [online] [viitattu 3.5.2015] Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2013/20130070>

⁵³ Paloranta, P 2014, s. 193

sisätiloissa, toisaalta julkisilla paikolla väkevien alkoholijuomien mainonta on kiellettyä.⁵⁴

4.2 Alkoholiverotus

Alkoholiverotukseen ollaan suunniteltu hallituksen toimesta alkoholilain kokonaisuudistuksen yhteydessä keinoja, jolla verotuksen osalta voitaisiin saavuttaa alkoholilain tavoitteet. Kuten aiemmin on todettu alkoholiverotus kuuluu valtiovarainministeriön hallinnon alle, mutta asian liittyessä erittäin tiiviisti alkoholilain kokonaisuudistukseen, asian käsittely osana alkoholilain kokonaisuudistusta voidaan pitää perusteltuna. Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa arviomui-
tiossaan alkoholiverotuksen osalta säännöllisiä korotuksia. Ehdotuksessaan sosiaali- ja terveysministeriö toteaa joka toinen tai kolmas vuosi tehtävien veronkorotuksien auttavan alkoholin kokonaiskulutuksen laskussa. Ehdotuksessa todetaan veronkorotuksien jatkuvan kunnes alkoholin kokonaiskulutukselle asetettu tavoite on saavutettu.⁵⁵

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemassa arviomui-
tiossa alkoholilain kokonaisuudistuksentarpeista alkoholiverotuksesta todetaan olevan hyötyä alkoholin kulutuksen ohjaamisessa ja hillitsemisessä. Olennaisena osana alkoholiverotukseen liittyy matkustajatuonti, joka ei arviomui-
tiossa mukaan ole kasvanut viimeisen 20 vuoden aikana merkittävästi⁵⁶.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry toteaa helmikuussa julkaisemassaan artikkelissa matkustajatuonnin vaikuttavan radikaalisti ravintoloiden toimintaan. Julkaisun väite perustuu Tutkimus- ja Analysointikeskus TAKin 2.2.2015 julkaisemaan tutkimukseen vuoden 2014 matkustajatuonnista. Tutkimuksen mukaan vuonna 2014 suomalaiset tekivät yli 2,5 miljoonaa matkaa Viroon ja 80% mat-

---

⁵⁴ Paloranta, P 2014, s. 190-191

⁵⁵ Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Arviomui-
tiossa alkoholilain uudistamistarpeista [verkkodokumentti]. Helsinki. [viitattu 3.5.2015]. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6556944&name=DLFE-27211.pdf

⁵⁶ Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Arviomui-
tiossa alkoholilain uudistamistarpeista [verkkodokumentti]. Helsinki. [viitattu 3.5.2015]. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6556944&name=DLFE-27211.pdf

kaseurueista toi alkoholia Suomeen. MaRa ry:n mukaan Viron-matkailun seuraukset näkyvät suoraan ravintola-alan työllisyyden ja kannattavuuden heikentymisenä Suomessa.⁵⁷

Sosiaali- ja terveysministeriön painottaa arviomuistiossa matkustajatuonnin olevan suuri riski suomalaiselle matkailu- ja ravintolaelinkeinolle, vaikka toisaalta arviomuistiossa todetaan matkustajatuonnin pysyneen lähes 20 vuotta samoissa lukemissa. Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa arviomuistiossa matkustajatuonnin jatkuvan seuraamisen lisäksi ilmoitusvelvollisuutta suurten alkoholimäärien tuojille. Tällä pyrittäisiin valvomaan ja ehkäisemään myös harmaan talouden piirissä toimivia yrittäjiä.⁵⁸

4.3 Jatkoaikaluvat

Alkoholiverotus sekä alkoholin saatavuuden rajoittaminen nähdään yhä toimivimpina alkoholipolitiikan keinoina sosiaali- ja terveysministeriön alkoholilain kokonaisuudistamistarpeiden arviomuistiossa. Alkoholin saatavuuden rajoittamisen eräänä tehokkaana keinona nähdään myyntiaikojen kaventaminen sekä niin kutsuttujen jatkoaikalupien poistaminen. Jatkoaikalupien poistamisella kaivennettäisiin ravintoloiden aukioloaikoja ja vähennettäisiin aamuyön pikkutunteina tapahtuvia väkivaltarikoksia, kirjoitetaan sosiaali- ja terveysministeriön arviomuistiossa.⁵⁹

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa arviomuistiossa nykyisen jatkoaikalupajärjestelmän olevan vanhanaikainen ja epätasa-arvoinen, perustuessaan muun muassa ravintolassa järjestettävän ohjelman laatuun ja sen arviointiin. Arviomuistiossa nousee esille myös ravintoloiden aiheuttamat meluhaitat lähiym-

---

⁵⁷ Matkailu- ja Ravintolapalvelut Ry. 2015. Tuore tutkimus: matkustajatuonti kurittaa ravintoloita. [viitattu 2.5.2015]. Saatavissa: <https://www.mara.fi/tuore-tutkimus-matkustajatuonti-kurittaa-ravi>

⁵⁸ Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Arviomuistio alkoholilain uudistamistarpeista [verkkodokumentti]. Helsinki. [viitattu 3.5.2015]. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6556944&name=DLFE-27211.pdf

⁵⁹ Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Arviomuistio alkoholilain uudistamistarpeista [verkkodokumentti]. Helsinki. [viitattu 3.5.2015]. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6556944&name=DLFE-27211.pdf

päristölle aamuyön tunteina. Jatkoaikaluvat poistamalla myös nämä haitat häviäisivät tai siirtyisivät ainakin aiemmaksi.⁶⁰

5 Tutkimus

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää haastatteluiden ja Webropolissa toteutettavan kyselyn avulla kuinka alkoholilain kokonaisuudistus tulisi läpi mennessään vaikuttamaan ravintola-alaan, kuinka ravintola-alan toimijat näkevät alkoholilain kokonaisuudistuksen sekä miten he uudistaisivat alkoholilakia, mikäli heillä olisi siihen mahdollisuus. Tutkimuskysymyksinä olivat siis seuraavat kysymykset:

- Kuinka ravintola-alan toimijat näkevät alkoholilain kokonaisuudistuksen?
- Kuinka alkoholilain kokonaisuudistus tulisi läpi mennessään vaikuttamaan ravintola-alaan?
- Miten ravintola-alan toimijat uudistaisivat alkoholilakia?

Tutkimuskysymykset poikkeavat opinnäytetyösuunnitelman kysymyksistä, sillä opinnäytetyön edetessä todettiin, että tutkimuskysymykset on asetettu väärin suunnitelmaa laatiessa eivätkä ne enää kohdanneet opinnäytetyöntavoitteiden kanssa. Näin ollen tutkimuskysymyksiä päätettiin päivittää paremmin tutkimusta vastaavaksi.

Tutkimusmenetelmäksi valikoitui kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, sillä tavoitteena oli löytää uutta tietoa alkoholilain kokonaisuudistuksen vaikutuksista ravintola-alaan. Tutkimuksen tavoitteena oli myös kerätä tietoa ravintola-alan asenteista ja mielipiteistä alkoholilain uudistusta kohtaan. Alkoholilain kokonaisuudistus oli ja on aiheena erittäin ajankohtainen, sillä pääministeri Jyrki Kataisen hallituskaudella aloitettu uudistus tullaan luultavammin viemään loppuun vuoden 2015 eduskuntavaalien perusteella muodostuvan hallituksen aikana.

Alkoholilain kokonaisuudistuksen ollessa erittäin laaja asiakokonaisuus jouduttiin tutkimuksen kohteita rajaamaan. Tutkimuksessa pureuduttiin alkoholilain

---

⁶⁰ Sosiaali- ja terveysministeriö. 2013. Arviomuistio alkoholilain uudistamistarpeista [verkkodokumentti]. Helsinki. [viitattu 3.5.2015]. Saatavissa: http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6556944&name=DLFE-27211.pdf

kokonaisuudistuksen kolmeen eri osa-alueeseen, jotka ovat laki alkoholimainonnasta, laki alkoholijuomaverosta sekä anniskelun jatkoaikalupiin. Nämä osa-alueet valikoituivat tutkimuksen kohteiksi, niiden ajankohtaisuuden ja medianäkyvyyden vuoksi. Etenkin laki alkoholimainonnasta oli saanut paljon huomioita mediassa vuoden 2015 alussa, kun lain toinen osa astui voimaan.

5.1 Tutkimusaineiston keräys ja analysointi

Tutkimuksen kyselylomake luotiin Webropoliin ja vastauslinkki saatekirjeineen lähetettiin sataanviiteen (105) suomalaiseen ravintolaan. Ravintolat valikoituivat harkinnanvaraisesti ympäri Suomen. Aluksi valittiin kolmekymmentä Suomen suurinta kuntaa asukasluvultaan, jonka jälkeen laskettiin anniskelulupien määrää hyväksikäyttäen suhdeluku, missä kaupungissa on eniten lupia. Suurimman suhdeluvun mukaan tarkasteltiin, missä kaupungissa sijaitsee suhteellisesti eniten ravintoloita ja lähetettiin sen kaupungin eri ravintoloihin eniten vastauslinkkejä saatekirjeineen. Saatekirje ja vastauslinkit lähetettiin kaikki sähköpostin välityksellä.

Tutkimus toteutettiin maaliskuussa vastausajan ollessa kaikkiaan kolme viikkoa. Haastattelut sovittiin sähköpostitse tai puhelimitse ravintola-alan yrittäjien ja/tai esimiesten kanssa. Haastatteluiden sopiminen sujui suhteellisen vaivattomasti jo olemassa olevien kontaktien vuoksi. Kolme haastattelua tehtiin Helsingissä ja kaksi Lappeenrannassa. Haastattelut ja kysely toteutettiin ilman henkilötietoja, joten jokainen vastaaja pysyy koko tutkimuksen ajan nimettömänä.

5.2 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuden vuoksi lähetettiin yli 100 kutsua tutkimukseen osallistumiseen. Lisäksi käytiin haastattelemassa Helsingissä ja Lappeenrannassa yhteensä viittä ravintola-alan yrittäjää ja/tai esimiestä. Tutkimukseen vastasi Webropol –kyselyn kautta vain 23 henkilöä, joten kyselytutkimuksen vastausprosentti jäi noin 20 prosenttiin sekä haastatteluihin osallistui 5 henkilöä. Kaikkiaan tutkimuksen otantakoko on erittäin pieni, kun mietitään koko Suomea ja siellä sijaitsevia ravintoloita. Ravintoloiden lukumäärä on noin 13 000 koko

Suomessa, ja kysely lähetettiin vain 105 ravintolaan, joten tutkimuksen tulokset eivät ole yleistettävissä vähäisen otannan vuoksi.

Tutkimuksissa usein käytettäviä termejä reliabiliteetti ja validiteetti on erittäin haasteellista määritellä kvalitatiivisessa tutkimuksessa. Näin ollen tämän tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa on pohdittu tutkimuksen siirrettävyyttä ja toistettavuutta toisena ajankohtana. Tutkimus olisi erittäin hyvin toteutettavissa lähitulevaisuudessa uudestaan, toisaalta alkoholilain kokonaisuudistuksen jälkeen tutkimuksen toistettavuus kärsisi, koska tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten ravintola-alan yrittäjät ja esimiehet näkevät, kuinka alkoholilain kokonaisuudistus tulisi vaikuttamaan ravintola-alaan. Kokonaisuudistuksen jälkeen tutkimuksen voisi toteuttaa samantyyllisenä uudelleen, mutta kysymysten sanamuotoja tulisi miettiä uudelleen.

Alkuperäisen tutkimussuunnitelman mukaan Webropol –kysely olisi tullut lähettää 120 eri ravintolaan ympäri Suomea ja haastattelut toteuttaa 10 ravintola-alan ammattilaisen kanssa. Kysely lähetettiin lopulta vain 105 ravintolaan ympäri Suomea, sillä ravintoloiden yhteystietojen hankkiminen osoittautui erittäin hankalaksi. Lisäksi haastatteluiden määrä pieneni alkuperäisestä 10 hengestä 5 henkeen. Asiantuntijahaastatteluiden järjestäminen ei onnistunut alkuperäisen suunnitelman mukaisesti, joten ne jäivät lopullisesta tutkimuksesta pois.

6 Tutkimustulokset

Kyselylomakkeen kysymykset olivat lähinnä avoimia kysymyksiä tutkimuksen aiheen vuoksi. Tutkimuksen aluksi määriteltiin hieman vastaajan profiilia kuten ikää ja sukupuolta sekä minkälaisessa ravintolassa vastaaja työskentelee tai toimii yrittäjänä. Tulosten analysointi on jaettu kyselyn tuloksiin ja haastatteluita saatuihin tuloksiin.

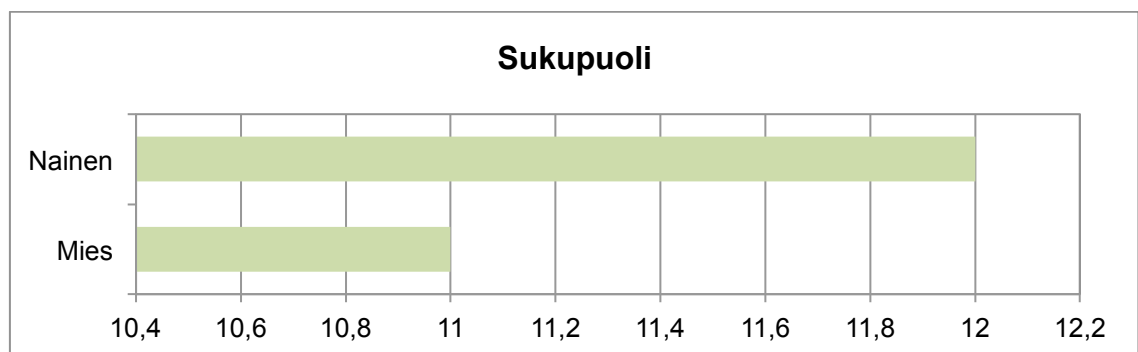
Tutkimukseen vastanneista suurimmalla osalla oli erittäin selkeä mielipide alkoholilainsäädännöstä ja sen uudistuksesta riippumatta siitä, oliko kyseessä Webropolin kyselyyn vastannut henkilö vai haastatteluihin osallistunut henkilö. Alla käsitellään tutkimuksen tuloksia kokonaisuuksina, eikä yksittäinen kysymys kerrallaan. Näin tuloksista saadaan selkeä ja yhtenäinen kuva.

6.1 Webropol –kyselyn tulokset

Aluksi käydään läpi Webropol –kyselystä saadut tulokset. Kyselyn vastausaika oli 19.3. - 12.4.2015. Alun perin tarkoituksena oli pitää kyselyä auki vain kaksi viikkoa, mutta vastausten vähyyden vuoksi vastausaikaa päätettiin jatkaa.

Kyselyn aluksi vastaajalta kysyttiin ikää, sukupuolta sekä ravintolan aukioloaikoja, ravintolan sijaintia ja ravintolan liikeideaa. Näiden kysymysten avulla pyrittiin kartoittamaan, minkälaiseen ravintolaan alkoholilain kokonaisuudistus tulee vaikuttamaan eniten sekä samalla haluttiin nähdä, vaikuttavatko vastaajan ikä ja sukupuoli vastauksiin.

Vastaajien keski-ikä oli 41 ja kahdestakymmenestäkolmesta vastaajasta kaksitoista oli naisia ja yksitoista miehiä (Kuva 2). Vastaajien sukupuolijakauma oli siis 52,2 % eli 12 vastaajista oli naisia ja 47,8 % eli 11 vastaajista miehiä. Kyselyyn vastasi hyvin tasapuolisesti sekä miehiä että naisia, joten sukupuolen eikä iän voida katsoa vaikuttaneen vastauksiin mitenkään. (Kuva 2.)

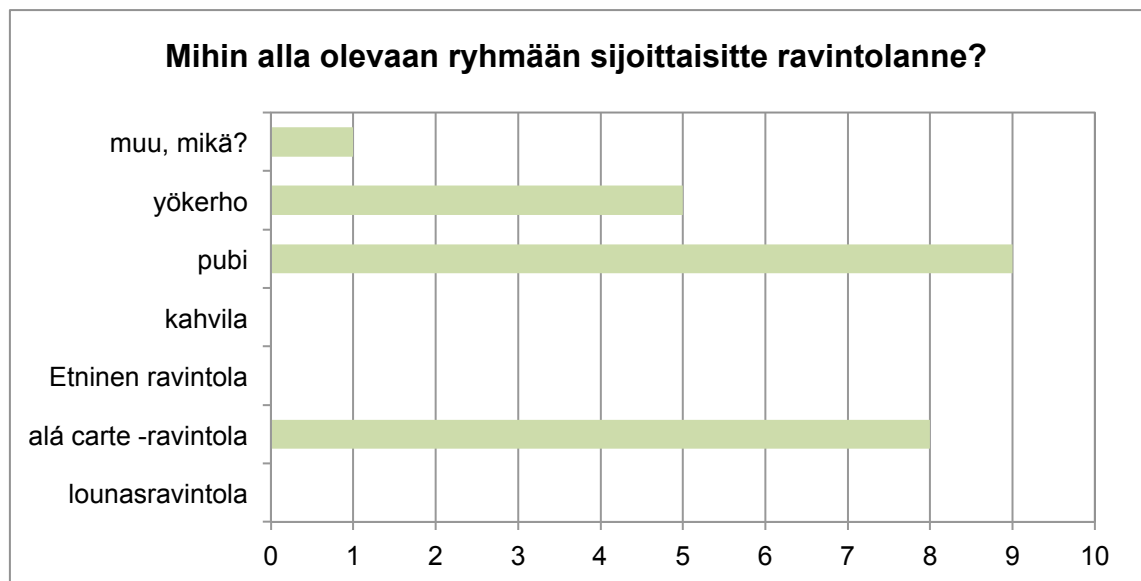

Kuva 2. kyselyyn vastanneiden sukupuolijakauma (Webropol 2015.)⁶¹

Vastauksia saatiin usealta eri liikeidean ravintola-alan yrittäjältä ja/tai esimieheltä. Vastaajista kahdeksan ravintolan liikeidea oli alá carte –ravintola, yhdeksän vastaajista työskenteli tai toimi yrittäjänä pubissa ja viisi vastaajista valitsi ravintolan liikeideaksi yökerhon. Yksi vastanneista valitsi vaihtoehdon, muu mikä, ja oli kirjoittanut ravintolan toimivan usealla sektorilla joten liikeidean rajaaminen

⁶¹ Webropol –kyselyn raportti. 2015. Alkoholilakikysely. Kysymys 2. [verkko-kyselylomake]. Lappeenranta. [viitattu 4.5.2015]. Saatavissa: <https://report.webpolsurveys.com/reports/ViewReport.do?formId=67CC3C1F-9B7F-45E7-B4FD-25234ACB1EE9>

vain yhteen ei ollut mahdollista. Kuvasta 3 on nähtävillä, miten ravintoloiden liikeideat jakautuivat vastaajien keskuudessa.

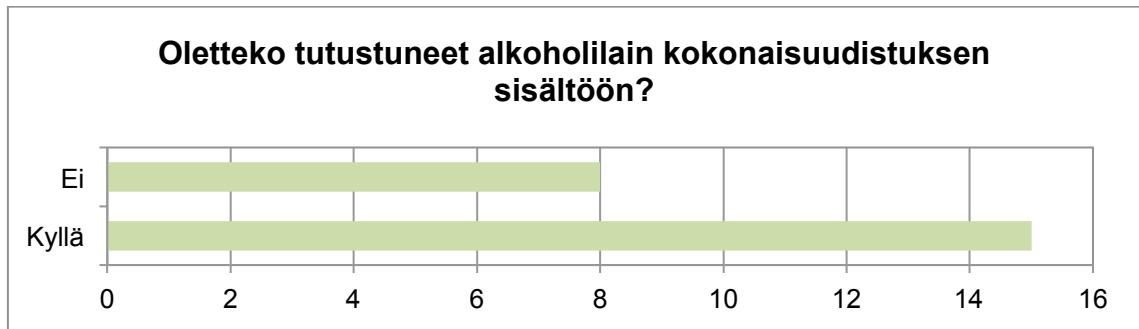

Kuva 3. Ravintoloiden liikeideat (Webropol 2015.)⁶²

Kyselylomakkeessa kysyttiin myös ravintolan sijaintia. Tämän kysymyksen tavoitteena oli saada informaatiota mistä kunnista ravintoloiden yrittäjät ja/tai esimiehet vastasivat kyselyyn. Näin ollen kysymystä ei analysoida sen tarkemmin, vaan todetaan vastauksia tulleen ympäri Suomea.

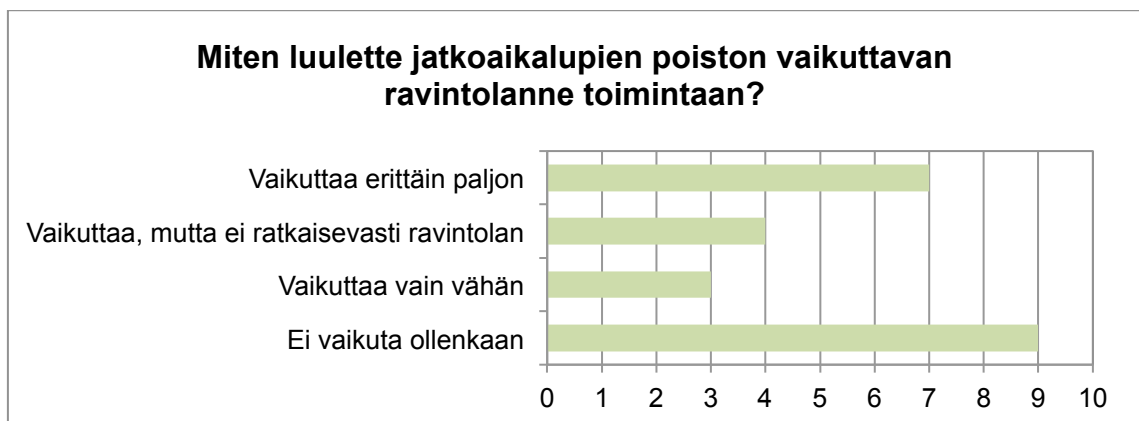
Kyselyyn vastanneista 15 eli 65,3 % oli tutustunut alkoholilain kokonaisuudistukseen ennen tutkimukseen vastaamista. 8 henkilöä eli 34,7 % vastaajista totesi, ettei ole tutustunut alkoholilain kokonaisuudistukseen. Tällä kysymyksellä kartoitettiin vastaajien informaatiotasoa suunnitteilla olevasta alkoholilain muutoksesta. Kuvasta 4 käy ilmi vielä lukumäärällisesti vastaajien osuudet alkoholilain uudistuksen tutustumisesta.

⁶² Webropol –kyselyn raportti. 2015. Alkoholilakikysely. Kysymys 6. [verkko-kyselylomake]. Lappeenranta. [viitattu 3.5.2015]. Saatavissa: <https://report.webropol-surveys.com/reports/ViewReport.do?formId=67CC3C1F-9B7F-45E7-B4FD-25234ACB1EE9>

Kuva 4. Alkoholilain kokonaisuudistuksen tunteminen (Webropol 2015.)⁶³

Kyselyssä kysyttiin, kuinka ravintola luulee jatkoaikalupien poiston vaikuttavan ravintolan toimintaan. Vastaajista 9 oli sitä mieltä, että jatkoaikalupien poisto ei vaikuta mitenkään ravintolan toimintaan, toisaalta vastaajista 7 oli sitä mieltä, että jatkoaikalupien poisto tulee vaikuttamaan erittäin paljon ravintolan toimintaan. Kyselyssä ei pyydetty perusteluita vastaukselle, joten vastauksien jakautumisen syytä on vaikea arvioida. Kuvasta 5 käy ilmi, miten vastaukset ovat jakautuneet kaikkiaan tämän kysymyksen kohdalla.

Kuva 5. Jatkoaikalupien poiston vaikutus ravintolan toimintaan (Webropol 2015.)⁶⁴

Kyselyn kolme viimeistä kysymystä olivat avoimia kysymyksiä ja niihin eivät kaikki kyselyyn osallistuneet vastanneet. Kysymykseen ”Miten luulette suunnit-

⁶³ Webropol –kyselyn raportti. 2015. Alkoholilakikysely. Kysymys 6. [verkko-kyselylomake]. Lappeenranta. [viitattu 3.5.2015]. Saatavissa: <https://report.webpolsurveys.com/reports/ViewReport.do?formId=67CC3C1F-9B7F-45E7-B4FD-25234ACB1EE9>

⁶⁴ Webropol –kyselyn raportti. 2015. Alkoholilakikysely. Kysymys 7. [verkko-kyselylomake]. Lappeenranta. [viitattu 3.5.2015]. Saatavissa: <https://report.webpolsurveys.com/reports/ViewReport.do?formId=67CC3C1F-9B7F-45E7-B4FD-25234ACB1EE9>

teilla olevan jatkuvien alkoholiverojen kiristämisen vaikuttavan ravintolanne toimintaan?”, vastattiin 21 kertaa. Vastaajista vain yksi oli sitä mieltä, että ei usko suunnitteilla olevan alkoholiverotuksen säännöllisten korotusten vaikuttavan ravintolan toimintaan mitenkään. Näin ollen vastaajista 95,3 % oli ehdottomasti alkoholiverotuksen säännöllistä korotusta vastaan. Lähes kaikki vastaajat totesivat alkoholiveroa koskevan suunnitelman vaikuttavan negatiivisesti niin ravintolan toimintaan kuin yleisestikin koko ravintolakulttuuriin Suomessa. Matkustajatuonnin pelätään lisääntyvän ja sen seurauksena alkoholin nauttimisen lisääntyvän kotiloissa ja siirtyvän pois ravintoloista. Tämä taas johtaisi vastaajien mielestä työpaikkojen vähenemiseen ravintola-alalla sekä toiminnan kannattavuuden laskemiseen.

Alkoholimainonnan muutoksia ei juurikaan oltu huomioitu ravintoloissa. 18 vastaajaa 23:sta oli sitä mieltä, ettei alkoholimainonnan kiristyminen ollut näkynyt ravintolan toiminnassa mitenkään. Kuitenkin avoimen kysymyksen kohdalla vastauksista tuli ilmi, että lakia alkoholimainonnasta pidettiin haasteellisena sekä hankalasti tulkittavana. Kysymykseen 10. vastasi vain seitsemän henkilöä, joten kysymyksen vastauksia ei voitane yleistää edes tämän tutkimuksen tiimoilta.

Webropol –kyselyn viimeinen kysymys antoi ravintola-alan yrittäjille ja/tai esimiehelle mahdollisuuden esittää omia ajatuksia, kuinka alkoholilakia tulisi uudistaa. Useat kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, että ravintoloilla tulisi olla oikeus valita omat aukioloaikansa. Alkoholiverotusta haluttiin ehdottomasti höllentää tai muuttaa verotus niin, että anniskelutoiminnassa olisi alhaisempi verokanta kuin vähittäismyynnissä. Lisäksi kyselyssä nousi esille Alkon monopoliaseman purkaminen. Useat vastaajat olivat sitä mieltä, että monopolisysteemi nykyisellään ei enää toimi vaan on vanhanaikainen.

Yleisesti ottaen alkoholiverotusta haluttaisiin helpottaa, etenkin ravintola-alalla, jotta alkoholin kulutusta voitaisiin ohjata kotiloista ravintoloihin. Lisäksi suurin osa vastaajista piti alkoholilain kokonaisuudistusta askeleena taaksepäin ja kohotti kieltolakia. Monet haluaisivat muuttaa alkoholilainsäädäntöä eurooppalaiseen suuntaan ja tuoda helpotuksia lakiin.

6.2 Haastatteluiden purku

Haastatteluissa keskityttiin tutkimuksen kolmeen pääkohtaan sekä lisäksi haettiin vastausta siihen, miten uuden ravintolan, joka toimisi vain anniskeluravintolana, mainonta olisi mahdollista uudistuneen alkoholimainonnan lain myötä. Tutkimuksen lopussa löytyvä liite 1 on haastatteluissa käytetty haastattelulomake sekä saatekirje haastattelulle.

Haastateltavat olivat ravintola-alan yrittäjiä ja esimiehiä. Osa heistä toimi ruokaravintoloiden puolella ja osa yökerhoissa. Näin ollen näkemyksissä olisi kuviteltua olevan enemmän eroja kuin lopulta niissä oli.

Haastattelun ensimmäinen kysymys koski jatkoaikalupien poistamista ja sen mahdollisia vaikutuksia yleisesti ravintolakulttuuriin sekä ravintoloiden toimintaan Suomessa. Haastateltavat henkilöt olivat kaikki samoilla linjoilla jatkoaikaluvista. Haastateltavien mielestä jatkoaikalupien poisto tulisi hoitaa tulevaisuudessa niin, että ravintoloiden aukioloajat olisivat vapaasti ravintoloiden itse päätettävissä. Eräs haastateltava ehdotti ravintoloiden aukiolojen vapauttamista, ja poliisiviranomaisen puuttumista mahdollisiin häiriöihin. Mikäli häiriöt olisivat jatkuvia, olisi paikallisella poliisiviranomaisella mahdollista rajoittaa ravintolan aukioloaikoja määräaikaisesti.

Toinen kysymys oli jatkoa ensimmäiselle kysymykselle, mutta siinä haettiin tietoa, miten jatkoaikalupien poisto vaikuttaisin haastateltavan ravintolaan. Vain yksi haastateltava oli sitä mieltä, että jatkoaikalupien poisto vaikuttaisi radikaalisti hänen ravintolansa toimintaa. Eräs haastateltava totesi jatkoaikalupien poiston mahdollisesti vaikuttavan negatiivisesti yrityksen taloudelliseen tilanteeseen, mikäli yrityksen suuret tapahtumatkaan eivät saisi olla kello 2.00 jälkeen auki. Yleisesti ottaen haastateltavat eivät kokeneet jatkoaikaluvan poistamisen vaikuttavan juuri tällä hetkellä heidän ravintolan tai ravintolan, jossa he työskentelivät, toimintaa.

Alkoholiverotus oli kolmannen kysymyksen teema. Kolmannessa kysymyksessä etsittiin vastausta, miten haastateltava näkee alkoholiverojen säännöllisen korottamisen vaikuttavan ravintoloiden toimintaan Suomessa. Haastateltavien

mukaan alkoholiverotuksen säännöllinen kiristäminen olisi erittäin haitallista ravintola-alalle. Mikäli alkoholiverotuksen voisi jakaa kahtia, jolloin anniskelussa olisi alhaisempi veroprosentti kuin vähittäismyynnissä, ei alkoholiverotuksen muuttaminen olisi niin katastrofaalista. Kuitenkin alkoholilain kokonaisuudistuksessa suunniteltu alkoholiveron säännöllinen korotus nähdään alkoholin kulutuksen ohjaamisena ulkomaille. Globalisoituva maailma on haastateltavien mielestä luonut Suomelle paineen eurooppalaistua ja pyrkiä eroon holhouksesta.

Neljäs ja viides kysymys koskivat alkoholimainonnan 1.1.2015 voimaan tullutta lakia. Haastateltavat olivat kaikki yhtä mieltä, ettei alkoholimainonnan uusi laki olleet vaikuttanut heidän ravintoloidensa toimintaan. Muutama haastateltava totesi, ettei alkoholi edellä mainostaminen ollut nykypäivää, ihmiset haluavat nykyisin laatua ja osaavat myös pyytää sitä. Alkoholimainonnan 1.1.2015 voimaan tulleen lain ei koettu myöskään hankaloittavan uuden ravintolan mainontaa. Kuten aiemmin todettiin, alkoholi edellä mainostaminen ei ole nykypäivää ja uudenkaan anniskeluravintolan ei pitäisi mainostaa alkoholi edellä. Uuden anniskeluravintolan tulisi panostaa laatuun ja yksilöllisyyteen, jotka ovat molemmat tämän päivän trendejä niin ravintola-alalla kuin muuallakin.

Kuudes kysymys antoi haastateltaville mahdollisuuden kertoa, miten he muuttaisivat alkoholilakia, mikäli he saisivat asiasta päättää. Haastatteluissa nousi esille yrittäjyyden hankaluus etenkin ravintola-alalla. Samalla koettiin, että suunnitteilla oleva alkoholilain kokonaisuudistus ei tulisi helpottamaan ravintola-alan yrittäjyyttä. Eräs haastateltava nosti harmaan talouden valvomisen olevan hänen mielestään keino helpottaa yrittäjyyttä. Tällä hetkellä koettiin, että ravintola-alan yrittäminen on tehty todella hankalaksi ja lähes mahdottomaksi saada tuottamaan voittoa. Kuten jo aiemmista vastauksista on tullut ilmi, haastateltavat olivat melko yksimielisiä ravintoloiden aukiolojen vapauttamisesta. Lisäksi alkoholiverotus koettiin erittäin ongelmalliseksi ja sitä muutettaisiin ravintoloita suosivaksi, jolloin alkoholin kulutusta saataisiin ohjattua ravintoloihin ja samalla pystyttäisiin luomaan uusia työpaikkoja ravintola-alalle.

6.3 Yhteenveto

Yleinen mielipide niin Webropol –kyselyissä kuin haastatteluissakin oli, että alkoholilain kokonaisuudistus koetaan hyvänä asiana, mutta ei sellaisessa muodossa kuin hallitus on sitä suunnitellut. Tutkimuksen vastanneiden keskuudessa alkoholilain kokonaisuudistusta pidetään tarpeellisena, jotta alkoholilakia saataisiin päivitettyä nykyaikaan. Yleinen mielipide näytti olevan, että nykyinen alkoholilaki on vanhankantainen eikä sovellu enää sovellettavaksi kansainvälistyvässä maailmassa.

Hallituksen suunnitteleman alkoholilain kokonaisuudistuksen vaikutukset ravintola-alaan nähdään tutkimukseen osallistuneiden keskuudessa erittäin negatiivisina. Yleinen mielipide näytti olevan, että mikäli alkoholilain kokonaisuudistus menee tuollaisenaan läpi, tulee seuraukset ravintola-alalla olemaan turmiolliset. Työpaikat vähenevät, hiljattain syntymässä oleva ravintolakulttuuri häviää ja palataan lähemmäs kieltolain aikaa sekä alkoholiostot ohjataan entistä enemmän ulkomaille kotimaan sijaan.

Ravintola-alan toimijat uudistaisivat ehdottomasti alkoholilakia, mutta huomattavasti eurooppalaisempaan ja vapaampaan suuntaan kuin hallituksen esityksessä on ehdotettu. Monet ravintola-alan toimijat purkaisivat vähittäismyyntin monopolin kokonaan ja antaisivat ravintoloille tietyin ehdoin mietojen juomien ulosmyynti oikeuden. Kummastusta tutkimukseen osallistuneiden kesken herätti, miksi Suomessa ei voisi toimia eurooppalainen juomakulttuuri? Monet vastaajat olivat sitä mieltä, että ensimmäiset viisi vuotta alkoholilain höllentämisen jälkeen olisi varmasti kaoottista aikaa, mutta pitkänaikavälin seuraukset tasoituisivat ja ravintola-alan työpaikkoja uskottiin tulevan lisää.

7 Johtopäätökset

Tutkimustuloksiin pohjautuen ravintola-alan toimijat ovat ehdottomasti alkoholilain kokonaisuudistuksen kannalla. Tutkimukseen osallistuneet eivät kuitenkaan enää kiristäisi alkoholilakia vaan helpottaisivat ja muuttaisivat alkoholilakia eurooppalaisempaan suuntaan.

Alkoholilain kiristäminen ja holhoaminen tuntuvat olevan historiaa Suomessa. Tutkimuksen tuloksiin viitaten rajoitukset koetaan yrittäjyyden hankaloittamisena ja matkailu- ja ravitsemisalan elinkeinon tuhoamisena. Tutkimuksen tuloksista on selkeästi nähtävissä, että rajoituksien lisäämisellä ei nähdä olevan positiivisia vaikutuksia mihinkään suuntaan. Yleisesti tutkimuksen tuloksia tutkiessa oli huomattavissa ajattelu, jonka mukaan alkoholista aiheutuvat haitat jäävät Suomeen, mutta alkoholista saatavat verot kannetaan ulkomaille. Hallituksen esityksen mukaisella alkoholilain kokonaisuudistuksella nähdään olevan vain negatiivisia vaikutuksia elinkeinoon. Tutkimukseen osallistuneista lähes kaikki pitivät matkustajatuontia todellisena uhkana ravintoloiden toiminnalle. Vastauksista oli nähtävillä ravintola-alan yrittäjien huoli matkustajatuonnin kasvamisesta sekä sen vaikutuksista ravintoloiden toimintaan. Nähtiin, että kuluttajat hakevat alkoholijuomansa Virosta ja nauttivat alkoholin kotona, ja mikäli kuluttaja sitten lopulta lähtee illalla ravintolaan, mennään sinne vasta myöhään ja juomien ostaminen jää hyvin vähäiseksi.

Elämme maailmassa, joka kansainvälistyy koko ajan ja internetin käyttö on lisääntynyt jatkuvasti. Suurin osa Suomessa asuvasta väestöstä käyttää päivittäin tietokonetta ja internetiä. Mikä estäisi heitä tilaamasta Euroopasta itselleen viinejä? Eräs tutkimukseen vastanneista totesi muun muassa viinien tilaamisen internetistä olevan todella vaivatonta ja edullista. Hän heitti kysymyksen, miksi hän menisi Alkoon ostamaan viiniä, joka maksaa enemmän kuin internetistä tilattu, ja toimitetaan parhaassa tapauksessa kotiovelle? Tästä asenteesta näkyy hyvin, kuinka paljon Suomi ja koko maailma on kansainvälistynyt sitten 1930-luvun.

Tutkimukseen vastanneiden mukaan ravintoloiden tulisi ehdottomasti saada verohelpotuksia, jotta kulutus voitaisiin ohjata takaisin ravintoloihin ja tätä kautta valvottuihin oloihin. Tällä hetkellä ihmiset nauttivat alkoholijuomia kotiloissa ja lähtevät todella myöhään ravintoloihin, eivätkä enää usein ravintolassa osta juuri mitään. Eräs haastateltava totesi, miten ravintolatoiminta voisi olla kannattavaa uudistuksen jälkeen, jos kaikkea jo valmiiksi kallista kiristetään?

Alkoholilain perimmäinen tarkoitus on sosiaali- ja terveystaloudellinen, mutta yleinen mielipide tutkimukseen osallistuneilla oli selkeästi se, ettei holhoamalla ja

rajoituksia tekemällä tehdä muuta kuin rangaistaan ravintola-alaa, joka on jo nykytilanteessa hyvin ahtaalla. Yleisesti toivottiin, että hallitus ymmärtäisi jokaisen hotelli- ja ravintola-alan olevan paljon nuoria työllistävä ala sekä elintärkeä turismin kannalta.

8 Tutkimuksen arviointi

Tutkimus oli erittäin ajankohtainen, ja uutta tietoa alkoholilain uudistuksesta tuli etenkin vuoden 2015 alussa reilusti. Tutkimus toteutettiin kyselylomakkeen ja haastatteluiden avulla. Tutkimusmenetelmän ollessa kvalitatiivinen eli laadullinen oli tutkimuksen reliabiliteettia ja validiteettia haasteellista arvioida. Tutkimuksen toistettavuuden ja siirrettävyyden arviointi oli huomattavasti helpompaa. Tutkimus olisi toistettavissa lähitulevaisuudessa, mikäli kuitenkin tutkimusta yritettäisiin toistaa esimerkiksi viiden vuoden päästä nykyisen alkoholilain kokonaisuudistuksesta, tutkimusta ei välttämättä olisi mahdollista toistaa.

Tutkimus eteni hieman aikataulusta jäljessä, mutta kaikki saatiin ajallaan valmiiksi. Kaikkiin asetettuihin tutkimusongelmiin saatiin vastaukset, tosin vastaukset yllättivät jyrkkyydellään. Tutkimusongelmiin saatiin laajemmat vastaukset kuin oli odotettavissa. Opinnäytetyösuunnitelmassa asetetut tavoitteet täyttyivät erinomaisesti. Tutkija sai tutustua niin alkoholilain historiaan kuin nykyiseenkin alkoholilakiin sekä hallituksen esitykseen alkoholilain kokonaisuudistukseen liittyen. Tavoitteena oli saada tietoa, miksi Suomen alkoholilaki on nykyisenlainen ja miten siihen on päädytty. Mielestäni tavoite täyttyi erinomaisesti.

Harmillista on, etteivät tutkimuksen tulokset ole yleistettävissä pienen otoskoon vuoksi. Tutkimuksen voisi kuitenkin helposti toteuttaa lähitulevaisuudessa uudestaan, mikäli Webropol –kysely lomakkeen saisi jaettua esimerkiksi MaRary:n sosiaalisen median sivuilla internetissä. Tuolloin kyselylomake tavoittaisi huomattavasti suuremman yleisön, ja näin suuremman vastausprosentin saaminen olisi helpompaa.

Tutkimuksen aikataulutus epäonnistui tutkijan puolelta hieman, joten aikataulusta olisi syytä parantaa, mikäli tutkimus toteutettaisiin uudestaan. Lisäksi hieman eri sanoin muotoillut kysymykset voisivat tuottaa enemmän vastauksia.

Toisaalta kyselyn toteuttaminen esimerkiksi vain puhelinhaastatteluin olisi myös mahdollista, joskin työlästä jos haluttaisiin saavuttaa riittävän suuri otantakoko.

Tutkimuksia kannattaisi mielestäni ehdottomasti jatkaa, sillä vaikka tämän tutkimuksen vastausprosentti jäi erittäin pieneksi, olivat tutkimuksen tulokset erittäin yksiselitteisiä ja yksimielisiä. Tutkimuksen uudelleen teettäminen suuremmalla joukolla saisi hallitukselle selkeän viestin, kuinka elinkeino alkoholilain kokonaisuudistuksen kokee. Tutkimuksen voisi myös toteuttaa elinkeinon ulkopuolella, mutta tuolloin tutkimuksen kyselylomakkeet tulisi tehdä uudestaan.

Kuvat

Kuva 1. Alkoholin kokonaiskulutus 1960–2013, s. 30

Kuva 2. Kyselyyn vastanneiden sukupuolijakauma, s. 38

Kuva 3. Ravintoloiden liikeideat, s. 38

Kuva 4. Alkoholilain kokonaisuudistuksen tunteminen, s. 39

Kuva 5. Jatkoaikalupien poiston vaikutus ravintolan toimintaan, s. 39

Lähteet

Alkoholilaki 8.12.1994/1143. Suomen laki. Saatavilla [www-muodossa https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143#L4](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941143#L4) . 1.3.2015.

Asetus alkoholijuomista ja väkiviinasta. Suomen laki. Saatavilla [www-muodossa https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941344](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941344) . 28.4.2015

Häikiö 2007

Häikiö, Matti. Alkon historia. Kustannusosakeyhtiö Otava. Keuruu 2007, s. 51-55, s. 63-65, s. 200-205 & s. 204-207

Hallituksen esitys 30/1994. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholi-juomaverosta. Saatavilla [www-muodossa http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1994/19940030](http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1994/19940030) . 28.4.2015.

Hallituksen esitys 119/1994. Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilain ja siihen liittyvä lainsäädäntö. Saatavilla [www-muodossa http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1994/19940119](http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/1994/19940119) . 20.4.2015

Hallituksen esitys 70/2013. Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilain 33 ja 40 §:n muuttamisesta. Saatavilla [www-muodossa http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2013/20130070](http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2013/20130070) . 26.4.2015

Hallituksen esitys 352/2014. Hallituksen esitys eduskunnan laiksi alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain 9§:n muuttamisesta. Saatavilla [www-muodossa https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2014/20140352](https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2014/20140352) . 13.5.2015

Laki alkoholi- ja alkoholijuomaverosta 29.12.1994/1471. Suomen Laki. Saatavilla [www-muodossa https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941471](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19941471) . 28.4.2015.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut Ry. 2015. Tuore tutkimus: matkustajatuonti kurittaa ravintoloita. Saatavilla [www-muodossa https://www.mara.fi/tuore-tutkimus-matkustajatuonti-kurittaa-ravi](https://www.mara.fi/tuore-tutkimus-matkustajatuonti-kurittaa-ravi) . 2.5.2015

Paloranta 2014

Paloranta, Paula. Markkinoinnin etiikka käytännössä. Talentum Media Oy. Helsinki 2014, s. 193, 190-191

Seppälä, L. 2012 Kun kansa kiersi kiertolakia. Maailman historia [verkkolehti] Nro 5/2012 [viitattu 27.4.2015] Saatavissa [www-muodossa http://maailmanhistoria.net/artikkelit/kun-kansa-kiersi-kieltolakia/](http://maailmanhistoria.net/artikkelit/kun-kansa-kiersi-kieltolakia/) .27.4.2015

Sosiaali- ja terveysministeriö. Arviomuistio alkoholilain uudistamistarpeista. Saatavilla [www-muodossa](#)

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=6556944&name=DLFE-27211.pdf . 3.3.2015.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2014. Alkoholijuomien kulutus 2013. Saatavilla [www-muodossa](#)

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116083/Tr09_14.pdf?sequence=4 . 3.5.2015.

Tulli. Juomapakkausverotaulukko 2005. Saatavilla [www-muodossa](#)

<http://www.tulli.fi/fi/yrityksille/verotus/valmisteverotettavat/juomapakkauskset/juomapakkausverotaulukko.jsp>

Vainikainen & Linhala (toimittajat) 1995

Vainikainen, Pälvi & Linhala, Jari. Säädstieto 9/1994. Alkoholilaki perusteluineen. Painatuskeskus Oy. Helsinki 1995, s. 7, 13

Valmisteverotuslaki 182/2010. Suomen Laki. Saatavilla [www-muodossa](#):

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100182#Pidp4788432> . 21.5.2015

Webropol –kyselyn raportti. 2015. Alkoholilakikysely. [verkkokyselylomake].

Lappeenranta. [viitattu 3.5.2015]. Saatavilla [www-muodossa](#):

<https://report.webropolsurveys.com/reports/ViewReport.do?formId=67CC3C1F-9B7F-45E7-B4FD-25234ACB1EE9>

Saimaan ammattikorkeakoulu
Matkailu- ja ravitsemisala Imatra
Hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon koulutus
Opinnäytetyö
Elina Kuusisto

HAASTATTELULOMAKE

Opinnäytetyöni tavoitteena on tutkia alkoholilain kokonaisuudistuksen mahdollisia vaikutuksia ravintoloiden toimintaa uudistuksen jälkeen. Tällä hetkellä alkoholilain uudistusta on lykätty eduskunnassa seuraavalle hallituskaudelle, joten uudistusta tullaan jatkamaan kenties kevään eduskuntavaalien jälkeen. Tutkimus on rajattu kolmeen alkoholilain kokonaisuudistuksen keskeiseen asiaan, jotka ovat jatkoaikalupien poisto, alkoholiverojen säännöllinen kiristäminen sekä alkoholimainonnan rajoittaminen. Tutkimus toteutetaan sekä haastatteluin että Webropol -kyselyn avulla.

Haastattelukysymykset

1. Miten näette jatkoaikalupien poistamisen vaikuttavan yleisesti ravintolakulttuuriin ja ravintoloiden toimintaan Suomessa?
2. Vaikuttaisiko jatkoaikalupien poistaminen teidän ravintolanne toimintaa, jos vaikuttaisi niin miten?
3. Alkoholilain kokonaisuudistukseen on suunnitteilla pykälä jonka mukaan alkoholiveroja korotettaisiin säännöllisesti. Miten näette/koette tämän vaikuttavan ravintolanne toimintaan/ravintoloiden toimintaan Suomessa?
4. Vuoden 2015 alussa astui voimaan uusi laki koskien alkoholimainontaa. Oletteko huomanneet tämän lain vaikuttaneen ravintolanne toimintaan?
5. Miten koette/näette alkoholilain mainonnan rajoittamisen vaikuttavan ravintoloiden tai aloittavien ravintoloiden toimintaan?
6. Miten muuttaisitte alkoholilakia mikäli saisitte muuttaa sitä?

Kiitos!

Hyvä ravintola-alan ammattilainen,

olen kolmannen vuoden restonomiopiskelija Saimaan ammattikorkeakoulusta. Olen tekemässä opinnäytetyötäni alkoholilain kokonaisuudistuksesta ja sen mahdollisista vaikutuksista ravintoloiden toimintaan.

Opinnäytetyöni tavoitteena on tutkia, kuinka suunnitteilla oleva alkoholilain kokonaisuudistus tulisi läpimentyään vaikuttamaan ravintoloiden toimintaan sekä pohtia erilaisia vaihtoehtoja kuinka alkoholilakia voitaisiin uudistaa.

Tutkimus toteutetaan Webropol -kyselynä, johon kutsun teidät osallistumaan. Osallistuminen merkitsee oheiseen kyselyyn vastaamista internetissä. Kyselyyn osallistuminen on vapaaehtoista ja luottamuksellista. Kysely suoritetaan täysin anonymisti, joten vastaajan tunnistetietoja ei kysytä kyselyn aikana. Kyselyyn vastaaminen vie aikaa noin 10-15 minuuttia.

Kyselyyn vastaamiseen on aikaa kaksi viikkoa. Kyselylinkki sulkeutuu 12.4.2015 kello 23.55.

Sähköpostin lopusta löytyvät yhteystietoni. Annan mielelläni lisätietoja tutkimukseen liittyen.

Kiitos osallistumisestasi!

Ystävällisin terveisin,

Elina Kuusisto

0442723893

elina.kuusisto@student.saimia.fi

Taustatiedot:

1. Ikä
2. Sukupuoli
3. Mitkä ovat ravintolanne aukioloajat?
4. Missä kunnassa ravintolanne sijaitsee?
5. Mihin alla olevaan ryhmään sijoittaisitte ravintolanne?
  - a. Lounasravintola
  - b. Alá carte –ravintola
  - c. Etninen ravintola
  - d. Kahvila
  - e. Pubi
  - f. Yökerho
  - g. Muu, mikä?
6. Oletteko tutustuneet alkoholilain uudistukseen?
  - a. Kyllä
  - b. Ei
7. Miten luulette jatkoaikalupien poiston vaikuttavan ravintolanne toimintaan?
  - a. Ei vaikuta ollenkaan
  - b. Vaikuttaa vain vähän
  - c. Vaikuttaa, mutta ei ratkaisevasti ravintolan toiminnan kannalta
  - d. Vaikuttaa erittäin paljon
8. Miten luulette suunnitteilla olevan jatkuvien alkoholiverojen kiristämisen vaikuttavan ravintolanne toimintaan?
9. Ovatko alkoholimainontaa koskevan lain muutokset näkyneet ravintolanne toiminnassa?
10. Miten mielestänne vuoden 2015 alussa voimaan tullut laki alkoholimainonnasta on vaikuttanut ravintolanne toimintaan?
11. Miten muuttaisitte alkoholilain säädäntöä mikäli saisitte sitä muuttaa?